

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Fakulta tělesné kultury
Katedra kinantropologie a společenských věd

Salesiáni a sport jako forma pastorage
v České republice

Diplomová práce

Vypracoval: Bc. Jan Kapounek, Rekreologie
Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.
Olomouc 2012

Jméno a příjmení autora: Jan Kapounek

Název bakalářské práce: Salesiáni a sport jako forma pastorače v České republice

Pracoviště: Katedra kinantropologie a společenských věd

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2012

Abstrakt:

V této diplomové práci chci čtenáře seznámit se salesiánskou rodinou, s jejími třemi větvemi a to Salesiány Dona Bosca, Dcerami Panny Marie Pomocnice a Salesiánskými spolupracovníky. Dále se čtenář seznámí s osobností zakladatele salesiánského díla Janem Boscem a jeho preventivním systémem a salesiánskou výchovou. Jednou z náplní práce salesiánů je pastorače. Se salesiánskou pastoračí se setkáme především tam, kde salesiáni působí, zejména v salesiánských střediscích, oratořích nebo v občanském sdružení Salesiánské hnutí mládeže. Jedním z pastoračních prvků, kterého salesiáni využívají, je sport, tolik blízký mládeži. Záměrem práce je představit salesiánskou rodinu a ukázat, že sport je vhodným doplňkem k pastorači mládeže a že salesiánské dílo je otevřené pro dobrovolníky.

Klíčová slova: Salesiáni, pastorače, sport, výchova v salesiánském duchu, Salesiánské hnutí mládeže, Salesiánská střediska mládeže, preventivní systém.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovnických služeb.

Author's first name and surname: Jan Kapounek

Title of the master thesis: Salesians and Sport as a Form of Pastoral Work in the Czech Republic

Department: Department of Kinanthropology and Social Science

Supervisor: doc. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.

The year of presentation: 2012

Abstract:

This thesis offers the reader to meet the Salesian Family and its three branches i.e. the Salesians of Don Bosco, Daughters of Mary Help of Christians and Association of Salesian Cooperators. The reader further gets to know the personality of John Bosco, the founder of the Salesian work, his preventive system and Salesian education. One of the activities of Salesians is pastoral work. Salesian pastoral work takes place mainly in Salesian Youth Centres, Salesian Oratories or in the association Salesian Youth Movement. Salesians use sport - that is so popular with young people - as an element of pastoral work. The goal of the thesis is to introduce the Salesian Family and to point out that sport is an appropriate complement of youth pastoral work and that the Salesian work is open for volunteers.

Key words: Salesians, pastoral, sport, Salesian educational style, Salesian Youth Movement, Salesian Youth Centers, preventive systems.

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a v referenčním seznamu uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne 29. června 2012

Děkuji moc doc. PhDr. Ivo Jiráskovi, Ph.D. za odbornou pomoc, trpělivost a vstřícný přístup při realizaci této práce.

Upřímně děkuji také mojí manželce Vladěce a dětem za trpělivost a shovívavost při psaní této práce.

Osnova

Úvod.....	8
1. Pastorace	10
1.1. Co je to pastorace?.....	10
1.2. Salesiánská pastorace.....	11
1.2.1. Nové formy salesiánské pastorace.....	12
1.2.2. Cíle salesiánské pastorace	13
1.3. Současná situace salesiánské pastorace	15
1.4. Různé sektory salesiánské pastorace.....	18
1.5. Perspektivy salesiánské pastorace do budoucnosti.....	19
1.6. Salesiánská pastorace u nás	19
2. Salesiánský výchovný styl	23
2.1. Preventivní systém dona Bosca.....	24
2.2. Preventivní výchovný systém.....	24
2.3. Výhody preventivního systému	26
2.4. Duchovní cvičení	27
2.5. Večerní slůvko	28
3. Salesiánská rodina	30
3.1. Vznik díla a jeho rozšíření do světa	30
3.2. Osobnost dona Bosca.....	32
3.3. Salesiáni u nás	34
3.4. Salesiáni Dona Bosca – SDB	36
3.5. Dcery Panny Marie Pomocnice – Figlie di Maria Ausiliatrice – FMA.....	37
3.6. Sdružení salesiánů spolupracovníků – Associazione Salesiani Cooperatori – (ASC).....	37
4. Sport	39
4.1. Sport ve společnosti.....	40
4.1.1. Etika a doping ve sportu.....	42
4.2. Sport v křesťanské perspektivě.....	44
4.2.1. Pohled některých papežů na sport	45
4.3. Sport jako hra	47
4.3.1. Výchovný vliv her	48

4.3.2. Rozdělení her	49
4.4. Výchova skrze sport.....	51
4.4.1. Význam kolektivního sportu	52
4.4.1.1. Komunikace mezi sportovci.....	53
4.4.1.2. Sportovně – výchovný program v kolektivním sportu	54
4.4.2. Osobnost trenéra.....	56
4.4.3. Výchova skrze sport v salesiánském prostředí	58
5. Sportovní činnosti v SHM a SaSM	61
5.1. Salesiánské hnutí mládeže – SHM	61
5.1.1. Historie SHM	61
5.1.2. Výchova a formace v SHM.....	62
5.1.3. Sportovní činnost v SHM.....	63
5.1.3.1. Florbal	64
5.1.3.2. Turnaje ve florbalu.....	66
5.1.3.3. Vzdělávání trenérů v SHM pro fotbal.....	66
5.2. Salesiánská střediska mládeže SaSM	67
5.2.1. Programová nabídka SaSM	68
5.2.2. Základní charakteristika činností	69
5.2.3. Sportovní akce	70
5.2.3.1. Turnaje ve stolním tenise	71
5.2.3.2. Turnaje v malé kopané.....	72
6. Polisportive giovanili salesiane – PGS.....	74
6.1. Historie PGS	74
6.2. Organizační struktura.....	74
6.3. Sportovní řád PGS.....	75
6.4. Sporty v PGS	75
Závěr:.....	77
Resumé:	78
Resume – anglicky	80
Referenční seznam:.....	82
Seznam příloh:	85

Úvod

V dnešní době konzumní společnosti a přílišného soustředění se na sebe sama bývají duchovní hodnoty většinou opomíjeny. Současná společnost je zaměřena především na rychlý a vysoký zisk bez námahy a s co největším prospěchem pro sebe. Málo se hledí na staré zvyklosti, tradice a svátky. Podle mého názoru ani vzdělávání se v náboženských otázkách nepatří mezi vyhledávané obory. Najdeme však církevní organizace, které se kromě pastorační - růstu duchovní stránky jedince - věnují také rozvoji fyzické stránky a jeho celkové pohody.

Moje diplomová práce Salesiáni a sport jako forma pastorační je spíše teologicko - filosofického a pedagogického zaměření. Pojednává o pohledu na sport a víru v kontextu salesiánského preventivního systému.

Cílem diplomové práce je poukázat na pastorační pomocí sportu, který je provozován v salesiánských organizacích. Ve své práci vycházím z teologicko-filosofických poznatků, které se týkají jak sportu, tak církevního řádu. Seznamuji s činností Salesiánského řádu a jeho přínosem pro společnost. K naplnění cíle jsem oslovil členy jednotlivých salesiánských větví, kteří se kromě pastorační věnují také pořádání volnočasových aktivit v rámci salesiánských organizací. S ohledem na tuto skutečnost jsem zvolil netradiční strukturu práce tak, aby více vyhovovala tématice a způsobu jejího uchopení.

Tato práce není rozdělena na teoretickou a praktickou část, ale obě části se prolínají, zejména v poslední kapitole. Při zpracování své závěrečné práce jsem vycházel z manuálu ke zpracování závěrečných prací. Byla použita analýza dostupných materiálů. Všechny informační zdroje jsou uvedeny v referenčním seznamu. Mimo jiné jsou v práci použity salesiánské dokumenty, kterými jsou Salesiánská pastorační mládeže, Stanovy Společnosti svatého Františka Saleského, Výchovný projekt provincie a další důležité dokumenty. Zároveň jsem dodržel zásady zpracování závěrečných prací, zejména „je nezbytné dodržovat jistá odborná, publikační, formální a etická pravidla, která tvůrčí aktivitu vědecky a odborně vymezují“ (Frömel, 2002, 5), ale zároveň jsem vycházel z posudku profesora Komendy: „... to hlavní v každém písemném projevu je nápad, vynalézavost a důvtip, bez čehož žádná sebelépe formálně ošetřená práce nestojí za to, aby byla sepsána“ (Frömel, 2002, 6).

Salesiáni patří mezi nejrozšířenější katolický řád, který se podílí na vzdělání, výchově a duchovním růstu mládeže. Církevní řád Salesiánů se snaží společnosti předávat to nejlepší ze svého mnohaletého poslání a působení mezi mladými. Pastorce se dá přenést do různých oblastí jako je kultura, společenský život, do škol a dalších vzdělávacích zařízení. V práci se zaměřím na pastoreci pomocí sportu.

První část práce seznamuje čtenáře s pojmem pastorece, přibližuje tento pojem, objasňuje smysl a zařazení do salesiánského díla. K úspěšné pastoreci v salesiánském duchu neodmyslitelně patří i salesiánská výchova. Don Bosco, o kterém také pojednává moje práce, byl knězem, který se nebál praktikovat nové a revoluční věci své doby. I když byl prostým knězem, který neměl pedagogické vzdělání, jsou jeho názory a praktiky stále velmi aktuální. Vždy svým chlapcům říkával: „Učte se jít s dobou“. Jeho heslo „Dej mi duše, ostatní si vezmi“ je pro salesiánskou rodinu prioritou při pastoreci.

Rodina je základ nejen státu, ale i salesiánství. Další kapitola se věnuje salesiánské rodině, jejímu historickému vývoji a jejím třem nejrozšířenějším větvím – Salesiáni Dona Bosca, Dcery Panny Marie Pomocnice a laický řád salesiánů spolupracovníků, kteří pracují jako dobrovolníci.

Další kapitola seznamuje s preventivním systémem, strukturou a jeho výhodami. V posledních částech této práce seznamuji s pojmem sport, jeho etikou a pohledem křesťana na sport, výchovným vlivem sportu na společnost a tím, jak sportovní prostředí ovlivňuje výchovu v salesiánském duchu.

Obeznámíme se s neziskovou organizací Salesiánského hnutí mládeže a Salesiánskými středisky mládeže, kde jednou z volnočasových aktivit je pořádání sportovních kroužků a turnajů na národní i mezinárodní úrovni – malá kopaná, stolní tenis, florbal.

Na základě teoretických informací z předcházejících kapitol byli osloveni představitelé salesiánské rodiny, kteří se pastoreci nebo sportem zabývají a byli mnou dotazováni na využití sportu v pastoreci. Jejich názory jsou zapracovány v poslední kapitole této práce.

Diskuzí na téma víra a sport je nepřeborné množství. Ve své práci jsem se zaměřil pouze na jednu část a tou je využití sportu v pastoreci v salesiánských neziskových organizacích z pohledu jejich představitelů

1. Pastorace

1.1. Co je to pastorace?

Slovo, které se nám zdá být blízké, ale přitom zcela cizí. Co si pod pojmem pastorace představíme? Především práci kněze. Jak uvádí Kaplánek (1999), slovo pastorace se dlouho chápalo jako pojem označující péči duchovenstva o ostatní věřící.

Pastorace je způsob, jak zprostředkovat lidem cestu k Bohu. V pastoraci není jen obsaženo duchovní vedení nebo přijímání svátostí. Na druhém vatikánském koncilu byly k pastoraci přijaty jasné konstituce a dekrety. „Tedy: působení církve z inspirace evangelia jak interní - tím je rozuměna pastorace věřících v užším slova smyslu, tak externí - tím je míněna jak péče o obecné blaho, tak péče o ty, kdo stojí na okraji církve“ (Opatrný, 2001, 9).

Pastorace je tedy určená všem lidem bez rozdílu barvy pleti, vyznání, pohlaví. Zabývá se konkrétními lidmi v životních situacích, v určité zemi, místě. Její síla je ve světle evangelia. Při pastoraci musíme bezpodmínečně znát problémy a očekávání lidí, evangelium, cíl, ke kterému chceme dospět a metody, jakými chceme do cíle dojít.

Don Bosko měl při pastoraci jasný cíl – výchovu opuštěné mládeže. Příkladem jasného výchovného cíle je bezpochyby známé heslo dona Bosca: „Da mihi animas, cetera tolle“ v překladu: „Dej mi duše, ostatní si vezmi“. V tomto hesle don Bosco chtěl přivést všechny svěřené hochy do nebe. Nezáleželo mu, jak člověk vypadá, jestli je chudák, zloděj, malý, velký, ale především mu šlo o jeho spásu a záchranu jeho duše.

Balík (2004, 31) k hledání cíle pastorace mládeže uvádí:

Když Jan Pavel II. komentuje světcův život, zdůrazňuje, že vychovatel má „dbát na to, aby zaměřil celý postup výchovy ke spáse, má mít jasný pojem posledního cíle, protože cíl má ve výchovném umění rozhodující vliv. Jestliže se cíl chápe neúplně nebo mylně a nebo se na něj zapomíná, bývá to jedna

z příčin jednostrannosti a odchylky ve výchově a kromě toho je to známkou vychovatelské nezpůsobilosti.“

Martini (1993, 9) říká:

Výchova je každodenní cvičení se říkat vždycky ANO ke skutečnému dobru a NE ke zlu. Dnes, kdy je v takové oblibě sport, kdy tak dobře vyživujeme tělo a cvičíme je, aby bylo zdravé a krásné, měli bychom se, alespoň stejnou měrou, snažit trénovat také ducha a jeho schopnosti, abychom se kvalifikovali v křesťanských cnostech, v ovládnutí sobeckého pudu a jeho hlavních neřestí.

Může se tedy sport nějak využít i v pastoraci? Na Tuto otázku odpovídal v Katolickém týdeníku kněz P. Martin Sklenář (Palán, 2012):

Při sportovní aktivitě je kněz pozván nejen jako ten, kdo káže, slouží nebo zpovídá, ale jako ten, kdo je s ostatními v týmu, kdo se směje a raduje. Sportování má ještě jednu výhodu. Člověk má po něm žízeň, takže musí doplnit tekutiny – a u piva se mohou otevřít mnohá témata, ke kterým bychom se v kostele jen stěží dostávali.

Z jeho vyjádření vyplývá, že sport a víra mají mnoho společného, jen někteří z nás vidí oba světy odděleně.

1.2. Salesiánská pastorace

Salesiáni původně při výchově vycházeli ze vzoru Valdocké oratoře. Valdocká oratoř bylo místo, kde se mladí chlapci učili a studovali, měli přípravu na práci v dílnách a kde také bydleli. Výchovu v této oratoři měl na starosti:

- ředitel – střed jednoty a vůdce komunity v pastoračním úsilí
- prefekt – zástupce ředitele a odpovědný pro ekonomické záležitosti
- rádce – vychovatel, zodpovědný za akademickou oblast a organizaci
- katechista – zodpovídající za náboženskou výuku, formaci

Nastavení tohoto výchovného modelu přetrvalo až do roku 1972, kdy se salesiáni ve svých ústavech přizpůsobili novým sociálním podmínkám (srovnej Chávez, 2010, 5).

1.2.1. Nové formy salesiánské pastorace

Po druhém vatikánském koncilu začaly být v katolické církvi prakticky realizovány reformy, které koncil odsouhlasil. Církev si uvědomila, že je třeba některá ustanovení předešlého koncilu přizpůsobit stávající době. I salesiáni si uvědomili, že výchovu mládeže v pastoraci je třeba zmodernizovat. Na 19. Generální kapitule v roce 1965 zaznělo, že je potřeba „znovu formulovat tradiční výchovně pastorační praxi“ (Chávez, 2010, 5). Do té doby bylo v kongregaci ustanoveno několik rádčů pro zajištění animace a řízení.

Byli to:

- Rádce hlavní rady pro školu
- Rádce pro učňovská střediska
- Katecheta

Generální kapitula nově ustanovuje rádce pro pastoraci mládeže, který nese zodpovědnost za veškerou pastoraci v různých dílech. „Pastorační láska, která nachází v Kristu, Dobrém pastýři, svůj pramen a svůj model, byla pro Dona Bosca kritériem života a činnosti, výchovnou a evangelizační inspirací, modlitbou a misionářským rozmachem“ (Charta společenství, 2009, 8). Zároveň jsou jmenováni provinciální delegáti jako jeho pomocníci. Úkolem delegátů je podpora studia, rozvoj, organizace a koordinace pastorace.

Velký důraz se začíná klást na oratoře a učňovské školy. Oratoř má přitáhnout a oslovovat mládež svým programem.

Na další generální kapitule se potvrzuje absolutní priorita pastorace mládeže. Salesiáni se mají otevírat novým potřebám mladých lidí a rozšířit obzor pastorační činnosti v tradičních dílech.

V roce 1978 se koná 21. Generální kapitula, kde je projednávána základní směrnice pro výchovně pastorační projekt. Opět se zdůrazňuje, aby byla v souladu

výchova s evangeliem v salesiánském výchovném systému. Delegáti provincií mají za úkol promyslet nový preventivní systém, který by byl poplatný své době, mluvit s mládeží o jejich potřebách. Tato kapitula žádá, aby kongregace obnovila hlubokou pastoreci mládeže. Rádce pro pastoreci a jeho tým vytváří soubor praktických nástrojů pro sestavení výchovně pastoračního projektu a formulace jeho programů podle pokynů předchozích generálních kapitul. Salesiánská pastorece mládeže dostává v provincii jednotný směr.

Na 23. Generální kapitule hlavní představený salesiánů don Pascual Chávez Villanueva (Chávez, 2010, 7) řekl:

Oblast pastorece mládeže potřebuje nové důkladné organické a operativní promyšlení.... Z celosvětového hlediska lze říci, že oblast mládeže sice byla předmětem obecných povzbuzování, nikoliv však inovačních, rozhodných a operativních podnětů, a to s aplikací na osoby, prostředky, a závazné směrnice.

Důležitou hodnotou pro duchovní růst je salesiánská spiritualita mládeže. Jejím hlavním cílem je křesťanský život a cesta ke svatosti.

Na následující generální kapitule se nově hovoří o laicích, kteří se ve větší míře podílejí na salesiánském díle. Laiky chtějí salesiáni zapojit do společného díla od běžných záležitostí po skutečnou zodpovědnost. K tomu má posloužit prohlubování osobních vztahů, rozmlouvání o salesiánské pedagogice, formaci a spiritualitě.

1.2.2. Cíle salesiánské pastorece

Mladí lidé se dostávají v poslední době do stále větších problémů, ať už se jedná o problémy ekonomického charakteru nebo problémy v rodině. Tradiční hodnoty společnosti jsou v krizi. Upadá náboženství i rodinný život. Mladí lidé si přizpůsobují životní podmínky podle své aktuální situace. Proto není možné tam, kde salesiáni konají výchovnou a pastorační činnost, postupovat podle jednoho vzoru. Salesiáni se vždy musí přizpůsobit daným podmínkám a vytvořit si vlastní schéma činnosti.

Salesiáni si museli uvědomit, že se rýsují nové výzvy. Byly to:

- Nová salesiánská přítomnost mezi mladými

- Nová evangelizace
- Nová výchova
- Nový preventivní systém

To však neznamená, že původní činnost byla špatná. Jde především o to přizpůsobit se potřebám mladých lidí a jít s dobou, která je zaměřená na konzum. Díky silným hlasům po obnově katecheze a křesťanské formace mladých lidí se způsob salesiánské výchovy a pastorače zaměřil na čtyři základní body:

1) Jednota a celistvost výchovně pastorační nabídky

Praxe považuje pastorači za jeden z dílčích celků ve výchově. Bohužel tato praxe bývá často roztržštěná. Jednotou a celistvostí výchovně pastorační nabídky se tato roztržštěná praxe spojuje a vytváří jediný proces, ve kterém se různé prvky spojují a rozvíjejí a dochází k naplnění a dosažení kýženého cíle.

2) Komunitní smysl salesiánské nabídky

Vytváří se v komunitě, kde salesiáni i laici žijí nebo se scházejí a sdílejí salesiánského ducha. Úkolem komunity je svědectví o Bohu, odevzdat se evangelizaci pro salesiánské povolání a mít svoji identitu. Komunita má být pro laiky duchovní posilou, středem společenství a sdílení a podporovat duchovní a salesiánskou formaci.

3) Projektová mentalita

Koordinace a organizace činností v aktivitách a výchově. Bez zdárného ověření cílů s jasnými přednostmi a propustnosti projektu, se výchovně pastorační projekt neobejde.

4) Animační styl

Provází mladé na cestě s prvky preventivního systému na základě osobních vztahů, doprovázení a vytváření společenství.

K tomu, aby práce s mládeží byla efektivní, musíme pochopit její prostředí, ve kterém žijí a pohybují se, jaké mají potřeby, touhy, hodnoty a styl. Sociální vyloučení mládeže dává salesiánům nové možnosti práce při pastorači.

V roce 1988 je v Itálii založeno Salesiánské hnutí mládeže (Movimento giovanile salesiána, v Česku zkráceně SHM), vznikají také pastorační a katechetická střediska, střediska spirituality, prohlubuje se sociální kontakt s mládeží, otevírají se nové koleje a ubytovny pro učně a vysokoškoláky. Rozvíjí se spolupráce ve farnostech. (Pozn.: U nás vzniká Salesiánské hnutí mládeže v roce 1991, ale má nepatrně jiné poslání. Více bude o SHM pojednáno v kapitole 5.1).

Díky zapojení laiků do salesiánského díla se dílo rozrostlo a posílilo. To však mělo negativní dopad na komunity a jejich pastorační činnost a tento krok také nepřinesl takový efekt v četnosti nových povolání do salesiánské komunity, jak se původně očekávalo.

Byl tedy kladen důraz na kvalitu výchovně pastoračního projektu a to především v těchto oblastech:

- 1) Nespokojit se s pastorcí prvních kroků – zaměřit se na růst osobnosti a výchovu ve víře, věnovat čas na doprovázení skupin a jednotlivců a nabízet odpovídající nabídky.
- 2) Zajistit systematickou cestu evangelia – vede k výchově k víře, nabídnout setkání s živým Kristem, vychovávat k povolání v církvi a rodině.
- 3) Rozvíjet duchovní rozměr – podněcovat duchovní rozvoj v salesiánských dílech a pastorační činnosti.
- 4) Kvalifikovat činitele pastorage – laiky i salesiány, kteří se zapojují do pastorační činnosti, adekvátně vzdělávat tak, aby byli schopni odpovídat na potřeby dnešní mládeže při výchově. S nadšením prožívat i salesiánské poslání.

1.3. Současná situace salesiánské pastorage

Salesiánské dílo vychází z bohatého dědictví salesiánské reflexe a pastorační praxe. Koncem osmdesátých let byla vypracována celková vize a vyznačeny základní směry pro osobní pastorační a praxi salesiánů. Tyto aktivity byly svěřeny odboru pastorační mládeže a následně byly nabídnuty provinciím a komunitám.

Provincie a komunity se s vynaložením nemalých sil snažily začlenit pastorační model do svého působení tak, aby co nejvíce odpovídal současným potřebám mládeže. Objevovaly se však určité překážky v podobě rozdílnosti mezi jednotlivými návrhy a jejich realizací, přístupem komunit a provincií k realizaci nové pastorační mentality. Zvyšovaly se potřeby a požadavky, které nutily komunity k rozložení sil do různých činností. Tím docházelo k tomu, že činnost byla málo naplánovaná a nebyl prostor pro vlastní reflexi.

Z toho vyplývá, že provinciím a komunitám se plány pastorační a její směřování těžko naplňovaly.

Na základě jednání delegátů pro pastorační mládeže byl tento pastorační model zhodnocen. Zpětně se hodnotily dosavadní výsledky a objasňovaly základní prvky. Důraz se kladl na jednotu a komplexnost salesiánské pastorační v různých projektech, nabídce služeb a činností. Provinciálové se s pastoračním modelem seznamovali na jejich konferencích a případně jim byla nabídnuta pomoc v realizaci pastoračního projektu v jejich provincii.

Podstatným prvkem salesiánské pastorační je salesiánská spiritualita. Je projevem lásky k bližnímu, hlásání a žití podle evangelia, nadšení pro činnost a službu druhému.

Obdobně je to i s komunitním životem. Jedná se o základní prvek pro účinnou pastorační. Pro salesiány je důležité žít a pracovat společně. Tak jako je důležitý ve sportu týmový duch, tak i pro salesiány je týmový duch na prvním místě. Společný život však nemá jen kladné stránky, ale i stránky záporné.

Salesiáni považují spiritualitu, komunitu a pastorační činnost za největší bohatství a vyzývají k přemýšlení a prožívání v neustálém propojení a hluboké jednotě.

Z důvodu uvažování o nové strategii při pastorační mládeže se stala důležitými systematická setkávání a plánování provinciálních delegátů. Ti se začali scházet ve všech regionech nebo provinciích. Díky častým kontaktům a spolupráci s provinciály se odboru pro pastorační mládeže podařilo vypracovat na šest let plán, který má udávat směr a cíl další pastorační mládeže.

Aby spolupráce mezi odborem pastorační mládeže a týmy provinciálních delegátů probíhala jednoduše, byla vytvořena Světová rada. V této radě jsou zastoupeny všechny meziprovinciální skupiny delegátů. Rada má za úkol ujasňovat a prohlubovat ústřední prvky pastorační, její směřování a jednotnou vizi.

Jednotlivé provincie Světovou radu přijaly a pochopily. Tím se posílila funkce provinciálního delegáta a jeho týmu.

Salesiáni začali pro pastorační obnovu využívat různé projekty a prvky jako např.:

1. Velkorysá a tvořivá otevřenost novým hraničním situacím mladých
 - Boj proti starým a novým způsobům chudoby (děti ulice, drop-out, přistěhovalci)
 - Sdružování mladých a jejich projevy (divadlo, hudba, turismus, sport)
 - Volontariát
 - Spiritualita mládeže (domy a týmy spirituality mládeže)

Tyto body jsou někde s malými nebo většími obtížemi zařazovány do projektů provincie. Koordinátoři projektů obtížně hledají instituce, které by chtěly na tomto díle spolupracovat. Salesiánům samotným se totiž nedostává sil, aby kvalitně a systematicky zajistili výchovné nabídky.

2. Výchova a evangelizační kvalita

V salesiánských dílech se vrací ke kořenům. Důraz je kladen na preventivní systém a jeho přizpůsobení novým výzvám výchovy. Nové požadavky se kladou i na práci s ohroženou mládeží, její evangelizaci a výchovu k víře.

Salesiánská pastorační se spíše chápe jako misionářská. V různých projektech, které mají salesiáni na starosti, se hlásání evangelia neprosazuje na první místo a obtížná je i cesta výchovy k víře mladých lidí.

3. Systematický proces pastorační a salesiánská formace vychovatelů

Salesiáni mají v provinciích dobře rozvinutou pastorační a salesiánskou formaci spolupracovníků a mládeže. Jsou vytvořeny různé formační kurzy a střediska. Během roku se pořádají různá setkání přímo v komunitách a provinciích. Formační střediska jsou určena jak pro salesiány, tak i pro laiky. Ve světě jsou to např. Regionální centrum pro stálou formaci v Quitu pro region Interamerika, Centrum Don

Bosco v Lyonu ve Francii, DonBoscovormingscentrum v Belgii. U nás salesiáni působí např. v SADBA v Praze.

1.4. Různé sektory salesiánské pastorace

Salesiáni působí při pastoraci v určitém prostoru. Vliv má především prostředí ekonomické, politické, kulturní a společenské. Každé prostředí je svým způsobem specifické a přináší do salesiánského díla nové podněty. V každém prostředí však musí být jasně vyjádřena jednota salesiánské pastorace a jeho duch tak, aby dílo mělo jednotu, vytvářel se vztah k Bohu a dle požadavků šlo salesiánské dílo s dobou.

Jedním z prvních míst, kde salesiáni rozvíjejí své dílo, jsou oratoře. Oratoř původně byla oddělená místnost v kostele, kde se scházelo panstvo nebo šlechta. Don Bosco v oratoři začal shromažďovat kluky z Turína, kteří byli bez práce, vraceli se z vězení, věnoval se také sirotkům. V dnešní době by se dalo říci, že don Boscova oratoř byl nízkoprahový klub. V dnešních oratořích probíhají různé kroužky, přednášky o prevenci kriminality, manželství, rozvíjí se zde mezilidské vztahy, je kladen důraz na osobní kontakt. Výchova je zaměřena na základní mezilidské hodnoty v křesťanském duchu a pohledu na svět a také na evangelizaci a katechizaci.

Salesiáni svoji pastoraci nerozvíjejí jen v oratořích. Jelikož jsou ve velké míře také kněžími, působí i ve farnostech, které jim svěřil do správy příslušný biskup. V České republice působí salesiáni například ve farnostech Prostějov, Fryšták, Újezd u Brna, Ostrava, Pardubice, Frýdek-Místek a v mnoha dalších.

Ve farnostech mají především zajistit salesiánskou identitu pastorační práce a také zdejší komunita věřících je formována v salesiánském duchu. Pro mladé se zajišťují různé formy vzdělávání v oblastech evangelizace a věcech víry.

Salesiáni působí ve světě i u nás na různých školách. Jedná se o školy základní, střední i vysoké. Působí zde v rolích učitelů, ředitelů, výchovných pracovníků, ale i v technickém zabezpečení škol. Pokud jsou salesiáni zakladatelé škol, vždy je kladen důraz na výchovnou a pastorační kvalitu prostředí. Byl zpracován pastoračně výchovný projekt, který je iniciován pro výchovu a vzdělání

tak, aby škola byla schopna orientovat se a reagovat na nové podněty, které každodenně přicházejí.

1.5. Perspektivy salesiánské pastorace do budoucnosti

Po druhém vatikánském koncilu prošla salesiánská kongregace řadou změn. Zaměřila se na pastorační a výchovnou mládež tak, aby naplnila očekávání a potřeby mladých. Byly vypracovány různé směrnice, dokumenty, projekty a ideové záměry, které doplňují původní preventivní systém a převádějí jej do dnešní doby. Aby se naplňovala salesiánská vize, je důležité přijmout jednotnou a organickou vizi pastorace zaměřenou na mladé. Pokud nějaká komunita nebo jednotlivec má do jisté míry problém s přijetím těchto myšlenek, jsou salesiáni schopni a ochotni si navzájem pomoci. Je však důležité se seznámit a poznávat tuto vizi a také ji uvádět do praxe.

Důležitou roli také hraje komunitní rozměr pastorační činnosti. Komunita se především opírá o budování salesiánského díla. Záleží jim na osobách a rozvíjejí s nimi jejich vztahy budování společenství, na kontaktu a spolupráci.

Na poslední 26. generální kapitule v roce 2008 byla zdůrazňována projektová mentalita. Salesiáni mají projekty, akce a aktivity především chápat a používat k ověření a dosažení cílů a ne jako souhrn nenavazujících a nesourodých myšlenek.

Do salesiánské pastorace se zapojují čím dál více také laici, kteří jsou převážně z řad spolupracovníků ASC. S laiky probíhá spolupráce na různých aktivitách a projektech, které je však nutno do budoucnosti systematizovat a dát do kontinuity. Laiky je potřeba dle závěrů této kapituly v jejich činnosti podporovat a formovat. Více se o laicích ASC dočtete v kapitole 3.6.

1.6. Salesiánská pastorace u nás

Salesiánská pastorec mládeže (v neveřejné formě před rokem 1989) měla následující formy:

- a) pastorec farní mládeže (tam, kde salesián byl farářem či administrátorem),
 - b) víkendové akce pro různé skupiny (na farách, na chalupách, výlety apod.),
 - c) duchovní vedení salesiánských spolupracovníků a dalších skupin,
 - d) prázdninové „chaloupky“ a pastorační péče o jejich účastníky,
 - e) vedení skupin mládeže s různým zaměřením (především ve velkých městech),
 - f) individuální a skupinové duchovní vedení se zaměřením na povolání,
 - g) spoluúčast na vzdělávání laiků v kurzech tzv. malé teologie,
 - h) duchovní obnovy a exercicie pro mládež a mladé manžele.
- (převzato z Výchovně pastorační projekt, 2001).

Po roce 1989, kdy u nás dochází k podstatným společenským změnám, se salesiáni začali věnovat své práci otevřeně. Zpočátku navazovali na aktivity, které provozovali v ilegalitě, jako byly chaloupky, víkendové akce, tábory pro ministranty. Po navrácení části majetku, který jim byl jako církevní organizaci zabaven, otevírají v Praze, Ostravě, Pardubicích a jinde oratoře. U starších spolubratrů převažovala myšlenka, že by bylo dobré vrátit se k typu oratoře tak, jak fungovala před rokem 1950. Zpočátku oratoře nabízely klukovskou zábavu, hraní her na hřišti nebo v tělocvičně spojenou s katechezí. Časem se však ukázalo, že o náboženské vsuvky není zájem a od náboženských rozhovorů se upustilo. Současně se také začal měnit charakter návštěvníků. Oratoře začaly být spíše nízkoprahové kluby a začaly do nich docházet sociálně slabší děti.

Výchovně pastorační projekt se odvolává na vzdělávání. U nás salesiáni po revoluci zakládají Vyšší odbornou sociálně pedagogickou a teologickou školu JABOK v Praze, začínají působit na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Tím si vytvořili podmínky pro formaci nových spolubratrů. Začali také působit na Cyrilometodějském gymnáziu v Prostějově. Dále salesiáni působí také na Cyrilometodějské fakultě univerzity Palackého v Olomouci a na gymnáziu v Praze – Hostivaři.

Začaly se také obnovovat komunity, které vznikaly ve větších domech. Tím se ale objevily, především u starších spolubratrů, problémy v chápání pastorace mládeže. Starší spolubratři byli zvyklí na samostatnou činnost, popřípadě na spolupráci s jedním, nanejvýš dvěma spolubratry. Předpokládalo se, že v komunitě se každý zapojí do společného díla a půjdou za společným cílem. Tento předpoklad se však neuskutečnil. Komunity začaly pracovat novým stylem se zaměřením na školní mládež a tím vznikají a formují salesiánská střediska. Salesiánská střediska měla velkou podporu u starších spolubratrů i u mladších, kteří si kluky chtěli především získat sportem a volnou zábavou. K tomu, aby se střediska řádně rozvíjela, bylo možné využít civilní služby. Koncem devadesátých let se však objevila potřeba připravovat program pro mládež starší patnácti let. To má za následek, že ve střediscích vznikají kluby mládeže. Dnes střediska nabízejí různé možnosti trávení volného času. Programy a akce jsou připravovány pro různé věkové skupiny dětí a mládeže. V nabídce najdeme různé typy kroužků, tábory, divadlo, vzdělávací akce, sportovní turnaje apod.

Salesiáni svoji úlohu chápou především v poslání místní církvi. Zapojují se do různých místních děl a projektů. Jsou zapojeni například v rodinných centrech, která podporují, a pomáhají úplným ale i neúplným rodinám, pořádají vzdělávací a poradenské akce (např. pro snoubence, kurzy pro manžele), volnočasové aktivity pro děti (tábory, kroužky). Někteří salesiánská střediska jsou zařazena do sítě školských zařízení.

V roce 2005 salesiáni zakládají občanské sdružení Salesiánskou asociaci Dona Bosca – SADBA. Hlavním posláním je výchova a vzdělávání dobrovolníků, propojování salesiánských aktivit pro děti a mládež a organizace a podpora národních a mezinárodních akcí. V rámci SADBy je vytvořeno mnoho pastoračních a vzdělávacích programů podporovaných státními i soukromými institucemi. SADBA se před zahájením mistrovství světa v Jihoafrické republice v roce 2010 zapojila do mezinárodního projektu Šampioni pro Afriku. Cílem tohoto projektu bylo seznámit pomocí dvou interaktivních her české školáky s životem jihoafrických dětí.

Salesiáni se snaží na základě kontaktů ve veřejném životě využít tyto kontakty pro rozvoj pastorace a salesiánského díla. Uvědomují si však, že kontakty, které udržují s veřejností, nesmějí být zneužity ve prospěch politických názorů a podpory politických stran. Kontakty jsou pro salesiány důležité z toho důvodu, že jejich činnost není orientována jen na potřeby církve, ale často i do „světského“ světa. I v tomto

prostředí však dávají vhodným způsobem znát svůj křesťanský postoj a pozitivní obraz církve.

2. Salesiánský výchovný styl

Největším odkazem, který po sobě don Bosko zanechal, je jeho způsob jednání a vedení mládeže a styl duchovního života. Don Bosco prožíval s mládeží ve své oratoři na svoji dobu velmi neobvyklý a zvláštní styl výchovy. Tímto stylem nebylo nic jiného, než v dnešní době známý „preventivní systém“.

Celý systém spočívá na rozumu, víře v Boha a na lásce. Vylučuje všechny tresty. Při napomenutí se nenarušuje srdečný vztah mezi vychovatelem a chlapcem. Vychovatel, který si získal důvěru svého svěřence, bude mít na něj trvalý vliv a bude mu moci radit a pomáhat i tehdy, až bude samostatný (Bosco, 1989, 235).

Roku 1880 don Bosco poprvé otiskl článek hovořící o výchově. Stalo se tak ve francouzské Nizze Mare, kde byl jeho proslov určený jeho spolupracovníkům, kteří se měli podrobně seznámit s povahou jeho díla. Jednalo se celkem o tři kapitoly:

1. Co je to preventivní systém a proč mu třeba dát přednost
2. Jeho užití
3. Jeho užitečnost

Následně ještě napsal dodatek Slovo o trestech.

„Světce mluví o systému represivním – donucovacím a preventivním. Systém donucovací je pro výchovu krátkodechý. Je sice pro vychovatele snadnější, ale pedanti mohou v něm nadělat pravé zhouby“ (Štěchová, 1934, 178).

Pokud budeme ve výchově používat donucovací prostředky, obrátí se výchova proti nám. Don Bosco chtěl, aby vychovatelé se svými svěřenci vycházeli v dobrém. „Vychovatel musí najít cestu k duši svého žáka, a pak může ji vést, aniž by v ní cokoli lámal“ (Štěchová, 1934, 179). Chtěl, aby vychovatel počítal i s obtížemi, se kterými se jeho žák v životě setkává. Přebytečné síly svých svěřenců nechával uvolňovat při hrách a pohybu. V zásadě měl na mysli toto: „necht' se krev okysličuje a zdravě obíhá. V salesiánských domech slyšíme křiku dost – za rekreace“ (Štěchová, 1934, 179). Z výchovy však nechce dělat pouhou hygienu a ani tělocvik.

2.1. Preventivní systém dona Bosca

Don Bosco ve svých oratořích zavedl na tehdejší dobu zvláštní výchovný styl - preventivní systém. „Jak píše ve svém díle *Preventivní systém ve výchově mládeže*: „Tento systém se opírá především o rozum, náboženství a laskavost“ (Bosco & Nanni, 2006, 134). Preventivní systém nelze však brát pouze jako samostatný výchovný styl. Mělo by se na něj pohlížet jako na celkový způsob života. Přivlastnění si preventivního systému jako to, co chci žít, to bylo jedním z cílů dona Bosca a tajemství jeho pedagogiky.

Don Bosco byl znám tím, že velmi důvěřoval Boží prozřetelnosti. „Proto svým spolupracovníkům opakoval „Ničím se nezneklidňuj““ (Bosco & Nanini, 2006, 134). Svým spolupracovníkům říkával: „Ne bitím, ale láskou si získáš srdce kluků.“ V salesiánské pedagogice se klade velký důraz na pochvalu, uznání, osobní vztah a podporu jedince. „Buď veselý, uč se, buď zbožný! Je to náročný program. Když jej uskutečníš, budeš žít šťastně a prospěješ tím své duši“ (Kopecký, 9).

2.2. Preventivní výchovný systém

Jádro salesiánské práce s mládeží spočívá v preventivním výchovném systému, ve kterém je i zahrnut preventivní systém dona Bosca. S nadsázkou by se dalo říct, že preventivní systém je starý jako samo evangelium a don Bosco jej jen modernizoval. Svatý Pavel píše: „Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí.... Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vydrží“ (1. Kor, 13, 4 – 7). Z toho tedy usoudíme, že kouzlo preventivního systému je v lásce.

Charakteristika preventivního výchovného systému je následující:

- a) **Rodinnost** – don Bosco nabízel opuštěným chlapcům domov. Chtěl, aby se u něj každý cítil jako doma. Proto je potřeba pracovat s mládeží tak, aby se cítili bezpečně v prostředí, ve kterém salesiáni pracují.
- b) **Asistence** – don Bosco vyžadoval od svých spolupracovníků každodenní přítomnost mezi chlapci s navázáním osobního vztahu. Chtěl, aby mezi sebou komunikovali, svěřovali se, všímali si ostatních. Aktivní přítomnost mezi mladými, kterou salesiáni podporují, dává vzniknout novým osobním a přátelským vztahům. Výchova mládeže probíhá formou dialogů, láskou a úctou. Cílem je, aby se asistent stal přítelem, partnerem a průvodcem mladého člověka v procesu jeho výchovy. „Asistence vyžaduje partnerské, pozorné a láskyplné jednání s mládeží a vylučuje mocenské, manipulativní a autoritativní formy jednání“ (Váňová & Kaplánek, 2002, 12).
- c) **Věrohodnost a autorita** – bez vlastního přesvědčení je celá výchova bezcenná. „Hodnoty a jejich řád ... mohou uspět jen tehdy, pokoušejí-li se je vychovatelé realizovat individuálně i ve společenství“ (Váňová & Kaplánek, 2002, 12). Z věrohodnosti vychází autorita a ta zvětšuje vývojové šance mladých lidí a podporu jejich zrání.
- d) **Láska vychovatele** – don Bosco vychovával srze lásku. Byl přesvědčen, že přes lásku, kterou vyvolával ve svých svěřencích, dosáhne spásy jeho duše. „Kdo ví, že je milován, lásku opětuje a kdo je milován, dosáhne všeho, zvláště u mládeže“ (Váňová & Kaplánek, 2002, 12). Láska vychovatele se projevuje se ve třech směrech:
- **Rozum** – Při všech akcích sledovat výchovné cíle. Musí se uvažovat nad tím, jaký dopad má určitá událost či zážitek pro jedince a podle toho musí být vedena.
 - **Laskavost** – dát pocítit mládeži, že je milována i v době konfliktu. Zároveň se ale vyžaduje dodržování určitých domluvených pravidel.
 - **Náboženství** – mladí lidé nejsou jen náhodnými kolemjdoucími, nýbrž osoby milované Bohem. Salesiáni jsou „svědky boží lásky“. Ukazují cestu ke svobodě, solidaritě a spravedlnosti. Přes své činy, nikoliv řečmi, ukazují mládeži cestu k Bohu.
- e) **Veselost a optimismus** – příjemná a radostná atmosféra vzniká z možnosti aktivního využití volného času. Salesiáni nabízejí nejrůznější

sportovní a kulturní zážitky, výlety. Důležité je také slavení svátků, jak civilních, tak církevních, oslava v řeholním společenství.

- f) **Pohostinnost** – prostory a hřiště dávají salesiáni k dispozici každému, kdo k nim přichází. Mládež zde rozvíjí vlastní tvořivost a radostně se setkává, čímž se učí chápat a utvářet svůj život.
- g) **Náboženská praxe** – je nedílnou součástí salesiánské výchovy mládeže. Tento úkol vyžaduje citlivost k lidem bez vyznání. Salesiáni poskytují mladému člověku možnost obrátit se na ně s otázkami týkajícími se smyslu života. K tomu nabízejí prostor a čas pro rozjímání, meditaci a modlitbu.
- h) **Výchovné a pastorační prostředí** – patří do něj salesiáni, zaměstnanci, mládež, kteří jsou v každém salesiánském domě řazeni mezi priority. V tomto společenství „přinášejí naši laičtí spolupracovníci samostatný příspěvek své zkušenosti a způsobu života. Přijímáme jejich nabídku a podporujeme ji“ (Váňová & Kaplánek, 2002, 12).

2.3. Výhody preventivního systému

V předchozím textu jsme se zmínili o represivním systému. Represivní systém ve své podstatě odporuje preventivnímu systému. U represivního systému je nutné dodržovat zákon a pravidla, která jsme striktně určili, a při sebemenším porušení přijde trest. Vychovatel zde vystupuje v roli soudce, kontroluje zákazy a provádění trestů. Komunikace, veselost, pohostinnost a další znaky preventivního systému jsou minimální. Naopak vychovatel je chladný, nepříjemný, vyhýbá se osobním rozhovorům, je nepřístupný. Pro vychovávajícího se stává symbolem hrůzy a nepříjemných zážitků.

Na opačné straně si stojí don Boscův preventivní systém. Don Bosco, ačkoliv svým vzděláním nebyl psycholog a nebyl ani pedagogem, si dokázal se svým výchovným systémem přitáhnout mnoho kluků. Svojí otevřeností, láskou a porozuměním vytvořil dílo, které nemá obdoby. Důraz kladl na své vychovatele. Vychovatel musí být ustavičně na blízku mladému člověku, rozmlouvat s ním, radit mu a laskavě ho napomínat. Tím se zabrání, aby dělal svěřenec něco špatného.

Don Bosco vyžadoval pevnou disciplínu podle pravidel a zvyků oratoře. Vychovatel musí prokázat, že při výchově „musí být ve svém přístupu náročný, aby se laskavost a dobrotivost nezvrhla v nepořádek, nedisciplinovanost, nepravidelnost, ztrátu vychovatelovy vážnosti v očích mladých“ (Hanáková et al., 2008, 105).

Fyzické tresty se u salesiánů nepodporují. To však neznamená, že salesiáni netrestají. Pokud je již trest nutné použít, vycházejí salesiáni z těchto zásad (Hanáková et al., 2008, 105):

- 1) Jestli vychovatel chce, aby mládež měla před ním respekt, ať se snaží získat jejich lásku. Tehdy je trestem už to, že se svěřenci odepře laskavost.
- 2) Mladí považují za trest to, co pro ně trestem je. U každého je to jinak.
- 3) Netrestejme a nekárejme veřejně, ale soukromě, s trpělivostí a rozvahou, aby mladý člověk na základě rozumu a víry pochopil, že jednal špatně.
- 4) Žádné bití a ponižování.
- 5) Ředitel ať se postará, aby svěřenci znali dobře pravidla, aby se nikdo nemohl vymlouvat, že to nevěděl.

2.4. Duchovní cvičení

Velkým propagátorem a zastáncem duchovních cvičení byl svatý Ignác z Loyoly. Vyjadřuje se následovně:

Duchovní cvičení se rozumí veškerý způsob zpytování svědomí, rozjímání, nazírání, modlitby ústní a vnitřní a jiných duchovních úkonů. ... Neboť jako jít jako procházkou, [rázně] kráčet, a běžet jsou cvičení tělesná, právě tak se veškerý způsob přípravy a disponování duše k tomu, aby se člověk zbavil všech nespořádaných [n. nezřídých] náklonností a, až se jejich zdraví, aby hledal a našel vůli Boží v úpravě svého života, ke spáse života, ke spáse duše své (Ignác z Loyoly, 1922, 75).

Tak jako ve sportu i v duchovním životě je potřeba se nadále zdokonalovat. Aby se sportovec dobře připravil na svůj vrchol sezony, na olympiády, mistrovství světa nebo třeba i na krajský přebor, musí cvičit a trénovat. Vrcholem pro každého křesťana v „sezóně“ jsou Velikonoce. Na tyto svátky se křesťané připravují čtyřiceti denním postem, ve sportovním žargonu bychom řekli tréninkem. Finální přípravou je svatý týden, který začíná Květnou nedělí a vrcholí Zmrtvýchvstáním Ježíše Krista.

Salesiáni mají ve svých stanovách podstoupit každoročně duchovní obnovu, duchovní cvičení, slavit salesiánské svátky a posilovat svůj duchovní život svátostmi. Například u salesiánských spolupracovníků se doporučuje, aby každý, podle svých možností, jel jednou za rok na duchovní obnovu, kterou vede salesiánský kněz nebo pořádá Sdružení salesiánů spolupracovníků. Tato duchovní obnova, opět bychom mohli použít sportovní terminologii sportovní soustředění, trvá 4 dny. Duchovní obnova má vždy základní téma, kterého se po celou dobu exercitátor drží. Duchovní cvičení nebo obnova má v první řadě formovat salesiána.

Duchovní cvičení zavedl i don Bosco ve své oratoři. Bylo to v roce 1847, kdy první duchovní cvičení dával Don Albert asi dvaceti hochům z oratoře. Od tohoto roku se duchovní cvičení v oratořích konala pravidelně (srovnej Stuchlý, 1935, 77-78).

2.5. Večerní slůvko

V době dona Bosca neexistovala žádná televize, rozhlas nebo internet. Lidé byli zvyklí povídat si a vyprávět různé historky a povídky. Don Bosco jednou při zasedání kongregace prohlásil: „Večerní slůvko je nejdůležitější klíč našeho domu. Závisí na něm velice mnoho, možná všechno“ (Kopecký, 27). Slůvko se postupem času stalo dědictvím salesiánské rodiny. Slůvko využíval pro své chlapce i během dne, kdy „jednomu doporučil, aby lépe poslouchal, druhému, aby chodil včas na katechismus, jinému, aby přišel ke zpovědi, a ještě dalšímu jsem pošeptal nějakou myšlenku, aby se nad ní zamyslel“ (Bosco & Nanni, 2006, 136).

Večer pak chlapcům říkal slůvko na dobrou noc. Některá slůvka měla na chlapce takový dopad, že změnili svůj život a u některých dokonce slůvka rozhodla o

jejich budoucím povolání. V krátkém proslovu naznačil, o čem mají přemýšlet, myslet nebo dělat. Slůvko zpravidla začínalo tím, že byly ukazovány zapomenuté věci na dvoře a don Bosco žádal, aby se hoši o věci přihlásili a více si jich vážili. Poté si stoupl za zvláštní katedru a komentoval denní události, dával různá doporučení a upozornění, vyprávěl příhody ze života světců apod. Tímto začátkem napomohl, aby večerní slůvko bylo neseno v rodinném duchu a ne jen jako přednáška (Kopecký, 27).

3. Salesiánská rodina

3.1. Vznik díla a jeho rozšíření do světa

Počátek salesiánského díla by se dal datovat na 8. prosinec 1841. Mladý Jan Bosco v Turíně „v sakristii kostela sv. Františka z Assisi střetne se s opuštěným šestnáctiletým mladíkem“ (Čeští salesiáni v exilu, 1988, 5) Bartolomeem Garellim. Osloví jej s nabídkou setkávat se a učit katechismus. Nabídne mu nedělní školu nejen pro něj, ale i pro jeho kamarády. Tím jsou položeny první základy na vybudování oratoří, které za života dona Bosca navštíví přes 500 chlapců, kteří zde naleznou chybějící domov, ale i vzdělání, prostor pro hru a zábavu. Chlapci v tomto prostředí rozvíjeli i duchovní život a ne jeden se později stal knězem nebo klerikem. Oratoř však nebyla pevně spojena s jedním působištěm. Několikrát se s vynucením stěhovala, až natrvalo zakotvila na kraji Turína ve čtvrti Valdocco.

V devíti letech se Janovi zdál sen, který jej ovlivnil na celý život. Zdálo se mu o chlapcích, kteří si hrají, baví se a někteří sprostě nadávají. Těm, co nadávají, chce vlepit políček. Najednou se před ním „zjevil ctihodný člověk mužného věku, vznešeně oděný. Bílý plášť zahaloval celou postavu, tvář jeho se skvěla“ (Stuchlý, 1935, 13). „Zavolal mě jménem a kázal mě stanouti si v čele chlapců, při čemž poznamenal: ‚Nikoliv bitím, ale vlídností a láskou si musíš získati tyto přátele. Začni je hned poučovat o ošklivosti hříchu a o ceně ctností!‘“ (Sny Dona Bosca, 1). Ve snu dostává učitelku, která jej bude provázet na jeho cestě životem. Je to Panna Maria Pomocnice křesťanů.

Poté, co se stal knězem, se začal věnovat nejchudším chlapcům, kteří přicházeli do Turína z celého Piemontu.

Většinou byli příšlí z venkova a přespávali v bídných podnájmech, kde chyběl srdečný lidský vztah.... Vyhledával jim práci a uzavíral se zaměstnavateli smlouvy se čtyřmi zárukami: požadoval pro ně pravidelný plat, práci ve své profesi, přiměřený čas na odpočinek a volno ve sváteční dny. (Bosco, 1989, 142 – 143).

Iniciativa dona Boska byla proto ojedinělou charismatickou odpovědí na tento ožehavý problém doby. Dostala svého uznání nejen na poli církve, která Jana Boska v r. 1934 prohlásila za svatého a v r. 1988 za Otce a Učitele mládeže, ale nakonec i na poli tehdejší vládnoucí třídy, která jinak nebyla církvi přátelsky nakloněna. (Váňová & Kaplánek, 2002, 2).

Aby se mohl věnovat stále více příchozím chlapcům, je 18. prosince 1859 úředně schválená Společnost svatého františka Saleského. Tuto kongregaci zakládá s donem Boscem sedmnáct převážně mladých lidí, kterým neváhal svěřit duchovní vedení (Michael Rua – 22 let), hospodářské záležitosti (Angelo Savio – 24 let) a rádcí kongregace (Jan Cagliero – 21 let, Carlo Bonetti – 21 let a Karel Ghiverallo – 24 let). V dnešní době se tato organizace nazývá Kongregace Salesiánů dona Bosca.

S Marií Domikou Mazzarellovou zakládá 5. srpna 1872 Kongregaci Dcer Marie Pomocnice, „která však bude závislá na hlavním představeném salesiánské kongregace“ (Schiélé, 1999, 58). Kongregace je obdobou mužského řádu a její členky jsou řádové sestry, které jsou nesprávně nazývané salesiánky. Don Bosco byl také u založení laické větve Sdružení salesiánů spolupracovníků (dnešní ASC), která vznikla 9. května 1876.

„Když don Bosco zemřel, měla Společnost svatého Františka Saleského 774 profesů a 267 noviců, rozdělených do 57 středisek v Evropě (Itálie, Francie, Španělsko a Anglie) a v Jižní Americe (Argentina, Chile, Uruguay, Brazílie a Ekvádor). Dcer Panny Marie Pomocnice bylo 313 celkem v 50 střediscích (Itálie, Španělsko, Argentina)“ (Schiélé, 1999, 94).

S nadsázkou se dá říci, že kdyby se don Bosco neseťkal s mladým Bartolomeem, nevzniklo by takové unikátní celosvětové dílo. Salesiáni dnes působí na všech kontinentech, celkem ve 122 zemích. Kongregace je rozdělena do 93 organizačních celků, kterým se říká provincie a vizitatorie. Do salesiánské rodiny nyní oficiálně patří 30 skupin (SDB, FMA, ASC, Bývalí žáci Dona Bosca, Volontéři a další. O některých skupinách se zmíním v následujícím textu). V kongregaci je v současné době 402 500 členů (převzato z Salesiani di Don Bosco, 2010).

Don Bosko se vždy snažil vnímat potřeby v daný okamžik a platně a účinně na ně reagovat. V roce 1883 dal svým spolupracovníkům radu: „Je třeba znát naši dobu

a přizpůsobit se“ (Bosco & Nanini, 2006, 130). To však neznamenal, že se salesiáni mají odklonit od svého poslání, výuky, ale ke své práci využít prostředků, které daná doba dává. Tradiční je u salesiánů výrok „S donem Boscem v dnešní době“.

3.2. Osobnost dona Bosca

Tento Italský kněz se narodil 16. srpna 1815 v malé vesničce Becchi asi 30 km od Turína. Jan Bosco pocházel z chudé rodiny, jeho život hned v dětství zasáhla krutá rána smrti blízkého člověka a během celého života prošel mnohými útrapami. Ve dvou letech mu zemřel otec František. Rodina přežívala díky práci na poli, kterou obstarávala matka Markéta. Jan měl dva sourozence – nevlastního bratra Antonína a Josefa. S bratrem Antonínem ne vycházel moc dobře. Ve svých dvanácti letech je nucen odejít z domu do služby. V tuto dobu je rozhodnut plně se věnovat studiu a stát se knězem. Ve dvou letech mu umírá otec na zápal plic. V devíti letech se mu zdál již zmiňovaný sen, který jej ovlivnil na celý život. Ve snu se mu zjevuje „člověk vzbuzující úctu, který mu říká: ‚Přátele si nezískáš ranami, ale laskavostí a láskou k bližnímu““ (Schiélé, 1999, 10). Ve svých 26 letech se stává knězem, který se začíná starat o mladé dělníky, kteří přicházejí za prací do Turína.

Protože měl na mysli jen jejich dobro, vyhledával jim práci a uzavíral se zaměstnavateli smlouvy se čtyřmi zárukami: požadoval pro ně pravidelný plat, práci ve své profesi, přiměřený čas na odpočinek a volno ve sváteční dny, aby je mohli světit. Tím se stal prvním průkopníkem pracovních dohod se zaměstnavateli a bděl nad jejich dodržováním (Bosco, 1989, 143).

Během svého kněžského života založil tři řeholní společenství: mužský řád Společnost svatého Františka Saleského (SDB), ženskou obdobu SDB Dcery Panny Marie Pomocnice křesťanů (FMA) a pro laiky Asociaci salesiánů spolupracovníků (ASC).

Ale jaký byl vlastně don Bosco jako člověk? Z dobových fotografií na nás nahlíží soustředěným, laskavým a přitom přísným pohledem. Byl střední postavy, silný a svalnatý. Svoji tělesnou sílu dokázal využít jak při různých hrách s kluky, tak i

při práci. „Ještě ve svých padesáti šesti letech se svatý Jan Bosco účastnil v Oratoři s chlapci živě závodu v běhu a doběhl první, i když měl už tehdy nohy hodně oteké a musel dávat pozor na srdce“ (Čeští salesiáni v exilu, 1988, 11). Zde je vidět, že i v pokročilém věku měl chuť sportovat. Jeho fyzická síla byla na takové výši, že v šedesáti letech dokázal dvěma prsty rozlousknout ořech. Kromě dobré fyzické kondice byl také velmi nadaný a chytrý. Měl úžasnou paměť, dokázal si pamatovat celé statě z knih. Byl dobrým psychologem, dokázal porozumět chlapecké duši. Když se někdo z chlapců chtěl vyzpovídat, vyhledával dona Bosca. Ovšem ti, které velmi tížilo svědomí, se mu raději vyhýbali.

Jedno z jeho hesel bylo „Buď veselý a zbožný“. To je další cnost, kterou don Bosco měl. Od mládí se stával středem her a představení, ve kterých hrál. Při studiích v semináři založil Veselou společnost, která měla nabídnout slušnou zábavu a pobyt v semináři příjemnit. Když nastupoval do semináře, všimnul si na zdi slunečních hodin a nápisu u nich „hodiny plynou pomalu těm, kdo mají trápení, ale rychle těm, kdo se radují“ (Bosco, 1989, 78). Tato věta jej pak provázela po celou dobu studií.

Don Bosco nebyl od narození světec. Byl to obyčejný člověk, který má své chyby, svůj charakter, temperament. Don Bosco byl především milujícím otcem chlapců. I přes svoji vznětlivou povahu působil vyrovnaným dojmem. „V charakteru svatého Jana Boska protichůdných vlastností bylo mnoho“ (Čeští salesiáni v exilu, 1988, 16).

Dokázal být veselý a hned na to vážný, byl chudý kněz, ale dokázal se podělit, potrpěl si na tradicionalitu a přitom to byl velmi moderní kněz, dokázal upřímně říct, co si myslí, a přitom byl vynikajícím diplomatem, ve svých názorech je pevný, ale dokáže se přizpůsobit, je přátelský, avšak nikoho nevyvyšuje nad ostatní. Dalo by se jmenovat mnoho a mnoho příkladů. Don Bosko neměl rád žebrání. Ale pro svoje dílo se neváhal o tuto nectěnou službu ucházet.

Don Bosko plně důvěřoval Prozřetelnosti. Jeho duchovní život byl ovlivněn jeho matkou Markétou, která jej nechala při křtu zasvětit Panně Marii. Panna Marie se pak stala jeho průvodkyní a učitelkou. Jeho ústředním heslem bylo „Dej mi duše“. Toto heslo vzal z citátu Bible, kde je psáno: „Pak řekl Abrahamovi král Sodomy: ‚Dej mi lidi, a jmění si nech‘“ (Gen, 14, 21). Heslo přenesl do duchovní roviny a lidi nahradil „duší“. U chlapců mu šlo především o spásu. Byl také obdařen mimořádnými

vlastnostmi. Dokázal předpovědět budoucnost, měl dar jasnovidectví a dokázal vykládat sny.

3.3. Salesiáni u nás

Salesiáni se do České respktive Československé republiky dostali 28. září 1927. Prvním československým salesiánem a posléze ředitelem fryštátského ústavu, kde salesiáni začínali svoji práci, byl Ignác Stuchlý. Ignác Stuchlý, později se mu začalo říkat Staříček, se narodil 14. prosince 1869 ve Staré Boleslavi ve Slezsku. Do svých dvaceti dvou let žil se svojí rodinou na statku, kde hospodařil. Po žních, kdy se zúčastnil duchovního cvičení, dozrálo v něm přesvědčení, že se stane duchovním. Zprvu to nevypadalo, že se stane salesiánem. Ovšem na základě telegramu dona Ruy (nástupce v kongregaci po don Boscovi), byl Staříček přijat mezi salesiány. „Ignác se narychlo sbalil a 8. září 1894, na svátek Panny Marie, dorazil do Turína a v bazilice Panny Marie Pomocnice křesťanů svěřil svou budoucnost nebeské Matce“ (Kopecký, 1997, 8). O dva roky později skládá celoživotní slib a tím se stává první českým salesiánem. Zpátky do Československa se dostal z italské Gorice, kde působil třináct roků, a Slovinska, kde působil v Lublani od roku 1910. V Lublani zachránil před jistým krachem salesiánské dílo, které tam budovali.

V Československu Staříček vybudovává salesiánský ústav ve Fryštáku, kde se i stává jeho ředitelem, posléze se z něho stává provinciál nově vzniklé provincie. Dále byly založeny salesiánské ústavy v Ostravě, Brně, Praze-Kobylisích, Brně-Žabovřeskách, Pardubicích, Ořechově u Polešovic, Dvorku u Přibyslavi, Hodoňovicích, Mníšku pod Brdy, Přestavlkách u Přerova, Oseku u Duchcova, Ústí nad Labem – Trmicích, ve Vidnavě a ve Vinoři u Prahy. V předválečné době se začal prosazovat i mladý kněz Štěpán Trochta, který se později stal kardinálem. Některé ústavy jsou zachovány do dnešních dnů. Ústavy by v dnešní době spíše vypadaly jako oratoře, domovy mládeže nebo domy pro přípravu budoucích salesiánů. Salesiáni se také podíleli na trávení volného času mimo své ústavy.

V době okupace se salesiánské dílo zastavilo. Fryštácký ústav byl zabrán jednotkami Hitlerjugend. Místní salesiáni si museli hledat působiště jinde. Po válce se

opět domy vrací původním majitelům, ale jen na krátkou dobu. V dubnu 1950 prožívá Československo svoji „Bartolomějskou noc“. Otec Med v knize Český don Bosco tuto noc popisuje následovně (34):

Pak v noci z 13. na 14. dubna před půlnocí byli salesiáni ve všech ústavech vzbuzeni, domy byly obsazeny policií a milicí, představení byli odvezeni do premonstrátského opatství v Želivě, ostatní salesiáni do salesiánského domu v Oseku, kde byl zřízen jeden z několika internačních táborů, určený pro řeholníky.

V roce 1950 působilo u nás 261 salesiánů a provozovali 12 domů.

V následujících letech byla řehole zakázána. Ti co byli uvězněni, a pak propuštěni, nemohli své povolání vykonávat. Museli nastoupit do civilního zaměstnání. Přesto se stávalo, že své duchovní povolání nadále tajně provozovali. Vstoupili do tzv. podzemní církve. Činnost se již nesoustředila do kostelů, oratoří nebo far, ale do bytů, chalup, přírody. Začínaly se organizovat prázdninové akce pro chlapce a vznikají chaloupky. Revoluční rok 1968 dává salesiánům novou příležitost pro práci s mládeží a jak Vracovský (2002, 16) píše: „Události z jara tohoto roku přinášejí velké naděje a odvahu začít znovu se shromažďováním hochů.“ Chaloupky se pravidelně začaly konat od roku 1969. Během dvaceti let, v době hluboké totality, se na vedení chaloupek podílely tyto ústřední osobnosti: František Míša, zvaný Dominus, Karel Herbst – zvaný Kája (současný pražský biskup) a Pavel Kadlčík – zvaný Reverend. „V letech 1987 – 1989 dílo dále roste ... a chaloupek je již 62,72 a 73. Na sklonku totality tedy nabývá úctyhodných rozměrů a zahrnuje asi 1300 chlapců a 300 animátorů.“ (Vracovský, 2002, 29). Někteří salesiáni přijímali tajně kněžská a jáhenská svěcení v NDR nebo v Polsku, jiní působili ve farnostech jako diecézní kněží, odkázaní na milost či nemilost státních tajemníků vykonávajících církevní dozor.

Po roce 1989 se salesiánům vrací zabavený majetek. Obnovují se salesiánská střediska, oratoře, vznikají školy (JABOK), salesiáni vydávají knihy ve vlastním nakladatelství Portal, začínají učit na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Nově se také objevila možnost pracovat ve sdělovacích prostředcích, jako je Česká televize studio Brno a televize NOE, rádio Proglas, časopisy (Čtení do krosny, Nezbeda, Cvrček).

Salesiáni začali také rozvíjet svoji misijní činnost ve světě. Česká provincie přijala zodpovědnost za Bulharsko ve městě Kazalnak, kde dnes působí 6 salesiánů. V roce 2011 čítala česká provincie 156 salesiánů SDB a 43 sester FMA a 607 spolupracovníků ASC.

3.4. Salesiáni Dona Bosca – SDB

Společnost svatého Františka Saleského, nebo-li Salesiáni Dona Bosca – SDB, je kongregace v katolické církvi. Jak jsme se již zmínili v kapitole 3. 1., jejich zakladatelem je italský kněz Jan Bosco. Jeho současným nástupcem, celkově devátým, je Argentinec don Pascual Chavez.

Hlavním cílem kongregace je výchova mládeže. Pro tuto výchovu salesiáni provozují celou řadu středisek mládeže, ve kterých pořádají různé aktivity.

Aktivity jsou zaměřeny na trávení volného času a také na duchovní rozměr. Pro mládež připravují prázdninové akce, duchovní cvičení, sportovní turnaje, zapojují ji do divadelních představení. SDB se také soustřeďují na práci v médiích, v misích a pro dobrovolníky.

SDB prožívají svůj život buď jako kněží nebo koadjutoři. Koadjutor je ustanovený hlavním představeným provincie, aby pomáhal spolubratrům. Mají složené sliby čistoty, chudoby a poslušnosti a žijí v salesiánské komunitě. Nemohou však sloužit mši svatou a zpovídat, jako kněží.

SDB působí v oblasti náboženské, kulturní, pedagogické a materiální pomoci mládeži. Svoji činnost mají také zaměřenou na starost o nezaměstnané, bezdomovce, nalezení cesty k Bohu a jiné.

SDB úzce také spolupracují s jinými salesiánskými organizacemi jako jsou Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA), Salesiánští spolupracovníci (ACS), Salesiánské hnutí mládeže (SHM), Salesiánské kluby mládeže (SKM) a další.

Zprávy o dění v salesiánské rodině podává časopis *Il Bollettino Salesiano*, který vychází v češtině pod názvem *Salesiánský magazín*, a aktuální informace lze také nalézt na jejich webových stránkách (převzato z *Salesiáni Dona Bosca*, 2012).

3.5. Dcery Panny Marie Pomocnice – Figlie di Maria Ausiliatrice – FMA

Kongregace Dcer Panny Marie Pomocnice (FMA) je ženské řeholní společenství žijící v zasvěcení Bohu. Je obdobou mužského řádu SDB. Kongregaci založili don Bosco a Marie Dominika Mazzarello v italské vesnici Mornese v roce 1872 jako odpověď na potřebu výchovy dívčí mládeže. Sestry žijí ve společenstvích a skládají sliby čistoty, chudoby a poslušnosti.

Obdobně jako v mužském řádu je hlavním posláním sester výchova mládeže, především děvčat. Zaměřují se zvláště na chudé a ty, které jsou na okraji společnosti.

FMA působí v 92 zemích světa, kongregace má misijní ráz a čítá přibližně 14 000 sester. Ústředí kongregace je v Římě.

U nás FMA vznikly v roce 1980, kdy první tři sestry složily věčné sliby. V současné době mají sestry FMA v České republice 6 řeholních domů, a to dva v Praze a po jednom v Plzni, Hradci Králové, Brně a Ostravě. V úzké spolupráci se dvěma domy v Litvě tvoří české sestry tzv. vizitatorii Panny Marie Neposkvrněné.

Sestry FMA se věnují práci především v salesiánských střediscích, provozují internát, Dívčí katolickou školu, mateřskou školku. Dále svoji práci vykonávají v oratořích a farnostech (převzato z Dcery Panny Marie Pomocnice, 2012).

3.6. Sdružení salesiánů spolupracovníků – Associazione Salesiani Cooperatori – (ASC)

Sdružení salesiánů spolupracovníků (ASC) je třetím řádem salesiánů, který se podílí na rozvoji myšlenky svatého Jana Bosca. Jan Bosco byl zakladatelem tohoto řádu pro laiky roku 1876. Hlavní myšlenky společenství jsou obsaženy v Plánu apoštolského života v Pravidlech a Stanovách.

Don Bosco si uvědomoval, že pokud chce šířit salesiánskou myšlenku i mezi obyčejné lidi, potřebuje spolupracovníky z řad laiků. V dnešní době je církev odkázána na pomoc laiků. To samé platí i pro salesiánskou rodinu. Podle Stanov čl. 4 má salesiánský spolupracovník působit v takovém prostředí, které je mu vlastní. Jestliže spolupracovník bude působit v prostředí občanském, kulturním, společensko-ekonomickém nebo politickém, má se zaměřit na výchovu mládeže a život rodin. Při výchově uplatňuje již zmiňovaný preventivní systém.

Každý spolupracovník se zavazuje ke spolupráci v církvi a ve společenství. Za spolupráci můžeme považovat, že se na rozvoji díla podílí aktivně, finančně, nebo i pasivně a to modlitbou. Každý spolupracovník přebírá zodpovědnost za celou salesiánskou rodinu a má v ní svoji nezastupitelnou roli.

Sdružení salesiánů spolupracovníků je přímo podřízeno hlavnímu představenému v provincii. Proto se spolupracovníci často zapojují do salesiánského pastoračního projektu. Přebírají zodpovědnost za salesiánské dílo.

Salesiánští spolupracovníci se angažují v různých salesiánských organizacích, jako jsou salesiánská střediska mládeže, oratoře, SADBA, Salesiánské kluby mládeže nebo Salesiánské hnutí mládeže. V těchto organizacích jsou například zaměstnáni jako ředitelé, vychovatelé nebo jako pomocný personál nebo práci vykonávají jako dobrovolníci.

4. Sport

Slovo sport se začalo objevovat v devatenáctém století a označovalo především nově vznikající sporty pro pohybové hry a tělesná cvičení. Sport je odvozeno od latinského slova „disportare“, které se volně překládá jako pohybovat se nebo bavit se. Obdobné významy mají i anglické slovo disport a francouzské „disporter“ (Čechák & Linhart, 1986).

Sportovní činnost patřila v dějinách lidstva mezi základní priority žití. Ať se jednalo o pravěk, starověk, nebo dnešní dobu, sportovní činnost byla a troufnu si i říci bude provozována. Člověk je tvor hravý a rád získává vavříny. V dobách starého Řecka a Říma byli sportovci považováni za bohy. V dnešní společnosti sportovce uctíváme, bereme si je za příklad jak po stránce etické (boj proti dopingu), věrnostní (klubismus), ale také společenské (sportovci zakládají nadace nebo jsou jejich tvářemi).

Ale vždy to se sportem nebylo tak, jak je tomu dnes. V každém období lidské historie měl sport svoje místo a na společenském žebříčku byl různě vysoko.

Sport je spíše vnímán jako tělesná aktivita, která vede k zdokonalování těla, zvyšování kondice a psychické odolnosti, upevňování duševního zdraví a k navázání společenských vztahů.

Sport patří k nejdiskutovanějším jevům společnosti nového tisíciletí. Jeho význam je dnes umocňován svým nesporným dopadem v rovině sociální, ekonomické i kulturní. Nacházíme v něm spoustu obdivovaných hodnot, jako radost z pohybu, posilování zdraví a krásu. Odráží však mnoho problémů, kterým musí dnešní svět čelit. Bezbřehá komercializace, konzumní způsob života, drogová scéna, korupce. Je také nepřehlédnutelným kulturním a sociálním jevem. (Sekot, 2003).

Po druhém vatikánském koncilu dostal sport v pohledu katolické církve jinou pozici, než tomu bývalo dříve.

Volného času je třeba správně využívat k uvolnění ducha a k posílení duševního i tělesného zdraví. Tomu slouží rozmanité záliby a zájmy, např. cestování do jiných zemí (turismus), které člověka vnitřně zušlechťují, ale také

lidi obohacují vzájemným poznáním, nebo cvičení a sportovní podniky, jež pomáhají k udržení duševní vyrovnanosti jednotlivce i společnosti a k uskutečnění bratrských vztahů mezi lidmi každého postavení, národnosti nebo odlišné rasy. Křesťané mají tedy spolupracovat na tom, aby kolektivní kulturní projevy a podniky, které jsou naší době vlastní, byly proniknuty lidským a křesťanským duchem (Biskup Pavel,2012).

V následujícím textu se zmíním, jaký vliv má sport na společnost a v křesťanském pohledu, co o sportu píše už apoštol Pavel, jakou podporu měl sport u papežů, co pro dnešní společnost vlastně znamená sport a jestli ještě chápeme význam hry a umíme si hrát. V neposlední řadě se zastavíme nad úvahou, proč vychovávat srze sport.

Salesiáni využívají sport jako jednu z forem komunikace s veřejností. Organizují různé turnaje, provozují kroužky. V předchozích částech jsme uvedli, že v oratořích a střediscích salesiáni organizují sportovní akce. Do těchto akcí se převážně zapojují dobrovolníci a laici, kteří jsou oslovení salesiánskou myšlenkou. I ve sportu u salesiánů platí, že reagují pružně na požadavky dnešní doby. Ve střediscích seč rozvíjejí netradiční sporty jako je frisbee, lakros, skeat apod.

4.1. Sport ve společnosti

V posledních dvaceti letech dochází v naší společnosti k výrazným společensko-kulturním změnám. To samé se týká i sportu. Stal se pevnou součástí dnešní občanské společnosti a nabývá na významu. Sport dnes patří mezi největší společenský fenomén, ovlivňuje mnoho obyvatel na světě. Sportem se zabývá nespočet organizací, hnutí a skupin bez rozdílu smýšlení (filozofické, náboženské, ideologické). Sport veřejně podporují vlády států, kulturní a církevní organizace. Nejznámější církevní organizací celorepublikového charakteru je tělovýchovná jednota Orel. Orel vznikl v roce 1909 jako křesťanská obdoba Sokola.

Vnímání sportu je pro společnost zdrojem zábavy, podnikání, zdrojem příjmu peněz a obživy. Dá se v něm dobře podnikat, obchodovat, ale i získat dobré

společenské postavení. Proto je dnešní společnost orientována na výkon, úspěch, peníze. V současné době ve společnosti chybí hodnoty, o které by se dalo opřít a na které by bylo možné spoléhat. V čem by měla tedy spočívat hodnota? Hodnota by měla být obsažena v každém člověku. Už jen samotné bytí je to, co podporuje lidství a dává smysl života. V Bibli je psáno: „Co sám nemáš rád, nedělej druhému“. Pokud bychom se měli řídit touto větou, naše hodnoty bychom lépe rozpoznávali. Proto i ve sportu by se měl každý snažit dojít k vítězství čestnou cestou.

Sport má i sociální funkci. Díky sportu se navazují nové kontakty, nalézají nová přátelství a také upevňují vztahy. Podporuje zdraví, má výchovný charakter. Má kladný vliv na vývoj jedince a pomáhá sociální integraci. Sportovní kluby mají programy boje proti rasismu. Rasismus je ve společnosti považován za velký problém. Častým projevem rasismu je pokřik fotbalových fanoušků na hráče tmavé pleti. Proti tomuto nešvaru se fotbalové orgány nejen u nás, ale na celém světě snaží bojovat. Nejlépe se s bojem proti rasismu vypořádali v Anglii, kde agresivním a rasistickým fanouškům zakázali vstup na fotbalové stadiony.

Svoboda (2000) výchovný charakter sportu vidí v přizpůsobení životních nároků sportovce s maximálním úsilím o výkon a přispívá k rozvoji osobnosti sportovce. Sport však není jen o výkonech, a proto hovoříme o sportovním životě. Sportovní život má svoje požadavky, kritéria a úkoly. Mezi ně patří:

1. Utváření vědomostí o sportu
2. Utváření potřebných sportovních dovedností (hlavně pohybové)
3. Rozvoj pohybových schopností
4. Utváření potřebných zvyků a návyků
5. Rozvoj specifických schopností
6. Regulace postojů ke sportovním otázkám
7. Ovlivňování interpersonálních vztahů
8. Působení na vlastnosti osobnosti

Svoboda však vidí toto vymezení jako obecné, ale zároveň upozorňuje už na rozpracované úkoly pro jednotlivé sporty.

Další funkcí sportu je aktivní podpora občanství. Vzpomeňme na naše hokejisty a zaplněná náměstí, kde davy lidí skandují „Kdo neskáče, není Čech“. Kdo s radostí a někdy se slzami v očích si rád nezazpívá státní hymnu. Národ se přimkne k sobě,

uvědomíme si, že i když jsme malá země, máme vynikající sportovce a jsme „někdo“. Podle mého názoru se toto „sportovní národní obrození“ začalo šířit po zisku zlatých medailí v Naganu, kdy naše společnost byla rozladěna politickými a mocenskými rozbroji.

Mnoho sportovních organizací je založeno na dobrovolnické činnosti. Pokud by ve sportu tato činnost nefungovala, mnoho organizací by zaniklo, nebo by nemohlo poskytovat takové služby a zázemí, na které jsou sportovci a fanoušci zvyklí.

Díky sportovním klubům a sportu se rozvíjejí města a vesnice. Sport je přínosem pro společenský život. Má nepřímý vliv na rozvoj fair-play, rozvoj osobnosti, upřímnosti, umění přijmout pravidla, respektovat soupeře. Jan Pavel II. při kázání k Jubileu sportovců 29. října 2000 prohlásil:

Sport má dnes velkou důležitost, protože může podpořit u mladých lidí důležité hodnoty jako jsou věrnost, vytrvalost, přátelství, sdílení, solidaritu. A právě proto se v poslední době sport rozvinul jako jeden z typických jevů moderní doby, stal se schopný předkládat nové požadavky a očekávání lidstva. Sport se rozšířil do všech koutů světa a překonal rozdíly mezi kulturami a národy.

Salesiáni sport chápou jako jeden z prostředků, který doplňuje jejich poslání. Svoji práci mají spíše zaměřenou na sociální činnost a sport berou jako jednu z doplňujících aktivit.

4.1.1. Etika a doping ve sportu

Sport však v sobě nenese jen kladné stránky. Dá se v něm lehce sklouznout z výsluní dolů. Důležitou roli zde hraje etika. „Sportování uvádí do pohybu masy, a proto je třeba v těchto souvislostech obsaženo nebezpečí manipulace s lidmi.... Ideologizace sportu vede k adoraci výkonu, protože výkon je reklamou politických a jiných idejí“ (Hogenová, 1999, 18). Ale položme si však otázku: „Vede vždy sport sportovce k etickému jednání a je tak i vychováván?“ Ne ve všech případech je tomu tak. Známe mnoho sportovců, kteří chtěli získat nesmrtelnou slávu a použili k tomu nedovolené prostředky. Ať už to byly stimulační prostředky, nebo unfair jednání. Dokonce některé sportovce takovéto jednání stálo i život. Nabízí se tedy další

otázka: „Formuje nás sport“? Ano, sport nás formuje. Ale sám o sobě není formační. Často záleží na trenérech, rozhodčích a dalších, jak ho oni sami vnímají a jakým způsobem ho předávají. Někteří sportovní nadšenci mluví o tom, že sport pomáhá budovat charakter, ale po různých zklamáních se sami dotazují, jak propojit sportovní činnost s formační částí, kde by se správným směrem utvářel charakter. Bohužel i ve světě sportu se setkáváme s drogami a dopingem. Nekola (2000, 28) uvádí:

V psychologii sportu se hovoří o dvou tendencích, na nichž je postavena. Jde o tendenci dosáhnout úspěch a tendenci vyhnout se selhání, neúspěchu i s jeho sociálním dopadem. Jestliže motiv úspěchu vysoce převažuje nad motivem vyhnout se selhání, hovoří se o velké potřebě úspěchu.

Kořeny dopingu musíme hledat už na samém počátku lidské civilizace. Tenkrát ještě nebyl znám pojem doping. Člověk však znal účinky určitých přírodních látek a ty posléze využíval. Velkým „přínosem“ pro rozvoj a využití drog byly a jsou války, zejména první a druhá světová válka. Ty však již spadají do období rozvoje chemie, a které umožnily vyzkoušet uměle vyráběné látky (Nekola, 2000, 23).

Nemysleme si, že staří Řekové a Římané při svých hrách nepoužívali nedovolených prostředků. Je doloženo mnoho příběhů popisujících život řeckých atletů a římských gladiátorů, skladba jejich stravy a nejrůznější povzbuzující prostředky, které jim pomáhaly udržovat fyzické a psychické síly a vítězit.

Nekola ve své publikaci Doping a sport uvádí, že v éře novodobých olympijských her se o doping poprvé více mluví na hrách v roce 1904, kdy Tomas Hicks byl v důsledku vyčerpání během závodu ošetřován, vlastně dopován, injekcemi strychninu. Dalších dopingových odhalení bylo v historii olympijských her celkem dost. První celosvětovou kampaň proti doping u odstartovala První stálá světová konference o boji proti doping u ve sportu ve dnech 25. – 29. června 1988 v kanadské Ottawě. Sešli se na ní představitelé z 27 států. Na konferenci byly schváleny čtyři dokumenty: Zásady při odstraňování dopingu ve sportu, Mezinárodní charta boje proti doping u, Pravidla a směrnice na pomoc při vypracování postupu ke schválení a přijetí charty a Model národního antidopingového programu.

Komerční sport má však svoje filozofické a etické dimenze. Podle Oborného (2001) má sport čtyři negativní tendence:

1. Rozevívá se propast mezi vrcholovým a rekreačně-kondičním sportem, který je mnohem širě zastoupen. I přesto, že se sport globalizuje, ztrácí podporu aktivních sportovců. Pro řadu lidí je aktivní kondiční sportování komerčně nedostupné a nerozvíjí se talentové předpoklady.
2. Neúměrné přerůstání „ega“ sportovce
3. Slábnoucí autorita morálních stimulů
4. Výkony a rekordy jsou postaveny nadevše.

Mediální adorace vrcholových sportovců je čitelná i v obsahu společenských časopisů či různých příloh řady deníků. Životní styl sportovců je přibližován i cestou rozhovorů a dotazů. Moderní vrcholový sport se tak stává činitelem „národní výstavby“: Uděluje sportovcům pozici národních hrdinů (Sekot, 2003, 153).

Sportem bylo na začátku dvacátého století označováno to, co oživilo olympijskou myšlenku - ideály harmonického rozvoje osobnosti, čestné soupeření, poctivost, neúplatnost. Sportovec byl synonymem těchto hodnot.... Jeho nesporný mravní étos byl tržně vytunelován. Na začátku nového tisíciletí je slovem sport označována aktivita diametrálně odlišná. Je nejvyšší čas tuto skutečnost reflektovat a nalézt pro ni vhodnější označení, definující ji jako atraktivní odvětví showbyznysu, nebo usilovat o nový obsah vytunelovaného slova. (Hnízdil, 2012).

Takto se vyjadřuje k současnému stavu ve sportu přední lékař MUDr. Jan Hnízdil.

4.2. Sport v křesťanské perspektivě

Církev se o sport zajímá již od I. století, kde se v Korintě provozuje lehká atletika. Korin byl jedno z center rané církve a apoštol Pavel do Korintu píše mnoho svých dopisů pro podporu a rozvoj místní komunity.

V Novém zákoně apoštol Pavel používá výrazy známé především ve sportu (např. 1 Kor 9,24-26; 1 Ts 2,19; Gal 2,2; Fil 3,13; Kol 2,18; Ef 6,12; 1 Tm 4,7; 2 Tm 2,5; 4,7.). Jsou to „atletické metafory“, které jsou známé především pro ty, kteří na sobě zakusili, co znamená naplno trénovat a usilovat o lepší výsledky. Dnes nevíme přesně a jen se můžeme domnívat, proč se apoštol Pavel takto vyjadřuje. Možná se sám účastnil v Tarsu, odkud pocházel, atletických soutěží, nebo, jak on sám pak píše (stát se „všem vším“), používá těchto výrazů kvůli těm, kterým jsou tato přirovnání blízká.

Po zániku Římské říše se silně začalo prosazovat křesťanství. Jak uvádí Sommer (2003, 114) „s trochou nadsázky se dá říci, že křesťanská ideologie neměla valného pochopení pro tělesné dovednosti, tělesnou obratnost, pro fyzickou sílu a pohyb.“ Křesťané považovali za dokonalého člověka světce, který svůj život plně oddal Bohu.

Církev postupem času svůj pohled na sport a hry přehodnotila. Svůj podíl na tom měla i doba 19. století. Svět prožívá celospolečenské změny jako revoluce, nástup průmyslu, konec feudálního systému. V tomto století se sportovní aktivity začaly rozvíjet do takové míry, že v roce 1896 se znovuobnovily olympijské hry a jejich myšlenka.

4.2.1. Pohled některých papežů na sport

Sport byl pro mnohé papeže vnímán jako výchovný a pastorační prostředek především pro mladé lidi. Byli to především Lev XIII.(1810 – 1903, papežem 1878 – 1903), Pius XI. (1857 – 1939; papežem 1922 – 1939), Pius XII. (1876 – 1958, papežem 1939 – 1958) a Pavel VI. (1897 – 1978, papežem 1963 – 1978). Přímo za „papeže sportovců“ je označen Pius XII., také Jan Pavel II. byl příznivcem sportu, protože i on sám byl velkým sportovcem.

Papež Pius XII. (Sport a křesťanský život, 1995, 8) vyzdvihl výchovný význam sportu:

Sportovní výchova ... chce formovat mladé sportovce ke ctnostem. K formaci napomáhají moudrá pravidla těch, kteří trénují tým, ochota oběti, věrnost povinnostem, umění prohrávat, schopnost přát druhým, trpělivost k divákům,

kteří nejsou vždy dostatečně vychovaní, to vše formuje mladé sportovce, vychovává pro život

Podle tohoto papeže jsou ctnosti přirozené a ctnosti křesťanské, bez kterých se sport nemůže rozvíjet, protože jinak „upadne“ do materialismu, který je uzavřen sám v sobě; principy a křesťanské zásady, které jsou ve sportu aplikované, pak pomáhají k vyšším horizontům.

Pius XII. Ve svém projevu k 10. výročí italského sportovního centra říká: „Nestačí pouze ‚studený přístup‘ a předaná sportovní technika, takový přístup spíš zabraňuje duchovnímu dobru, než aby prospíval...“ (Sport a křesťanský život, 1995, 38).

Zdůrazňuje roli křesťanů ve sportu, důležitost žitého Evangelia i „na sportovním poli“. Zdůrazňuje důležitost výchovy jako umění vést k nezištnosti, k schopnosti prohrávat a vyhrávat, k ochotě hrát poctivě.

Pavel VI. vyjádřil svoji „sympatii pro všechny sportovce“ a dodává: „Církev vidí ve sportu cvičení ducha, výcvik fyzický, cvičení se v morální výchově, proto podporuje sport v jeho rozmanitosti, zvláště podporuje systematickost, která má posloužit k harmonickému rozvoji mladých lidí... (Sport a křesťanský život, 1995, 23).

Jan Pavel II. v jednom ze svých projevů říká: „Sport může a musí být formační, což znamená, že má přispívat k celistvému rozvoji člověka“ (Sport a křesťanský život, 1995, 24).

Ve své první encyklice *Redemptor hominis* (1996) – Vykupitel světa obrací pozornost na člověka v celé jeho pravdě. Jan Pavel II. chce obnovit lidské hodnoty ve sportovní aktivitě. Ve své další encyklice *Evangelium vitae* (1995) – O životě, který je nedotknutelné dobro píše, že Ježíš uzdravuje nejenom na duchu, ale i na těle. Jako všechno, tak také sport potřebuje neustálé očišťování a obnovování motivací pro jeho vykonávání, aby se nestal jen výdělečným prostředkem bez správných lidských hodnot.

Tento papež, jehož pontifikát spadá do doby po druhém vatikánském koncilu, je považován za jednu z největších postav konce 20. a začátku 21. století, za hlavu církve, která byla velmi blízká mladým a ve které mnozí vkládali své naděje pro veliké změny ve světě.

Jan Pavel II. miloval sport už od mládí. V rodinných kruzích Janu Pavlovi II. říkali Lolek a civilním jménem se jmenoval Karol Wojtyła.

Lidé na Lolka vzpomínají jako na vysokého, živého a výrazně baculatého chlapce. Byl náruživým sportovcem, kterým i zůstal. Nejvíce miloval fotbal – byl brankářem. Také rád plaval, lyžoval, bruslil a chodil na výlety do hor. Oblíbil si i kino, ale přednost dával divadlu (Walsch, 1995, 11).

Ve sportovních botách, schovaných pod papežskou klerikou, jsme mohli vidat Jana Pavla II. i v pozdějším věku. Bylo natočeno mnoho dokumentů, které tuto jeho zálibu zdokumentovaly.

Tento papež si zakládal na spolupráci s řeholními společenstvími. Říká: „S řeholemi jsem vždycky velice dobře vycházel a spolupracoval“ (Jan Pavel II., 2004, 77).

Jedním z jeho nejbližších spolupracovníků byl salesián Tarcisio Bertone, který sloužil jako arcibiskup a následně kardinál v Janově. Kardinál Bertone má velmi blízký vztah ke sportu, zvláště k fotbalu. Dříve působil i jako sportovní komentátor. Ve Vatikánu se zabýval i myšlenkou vytvořit národní mužstvo z kněží, které by Vatikán reprezentovalo na mezinárodní úrovni.

Jak je zřejmé, i ve vysokých církevních kruzích je sport velmi vítanou zábavou a bývá podporován.

4.3. Sport jako hra

Sport je založen na hře a hraní. Co je to vlastně hra? Hra pro nás představuje aktivitu, prožitek, pocit vítězství i zklamání, zábavu, učení, a mnoho dalších pocitů a vjemů. Člověk je tvor hravý. Jak napsal Huizinga ve své knize *Homo ludens*, hru bere jako jednu ze základních potřeb k životu. Podle něho je hra tím základem, který stojí na cestě člověka životem. Prolíná všechny osudy, kultury a každodenní sousto. Má spontánní činnost, která je vykonávaná pro ni samu a není prostředkem k nějakému dalšímu cíli. Hru hrajeme dobrovolně, je uzavřená, můžeme ji kdykoliv ukončit a zase hrát znovu. Má svůj rytmus napětí a děj, je to dobrovolná činnost, kde jsou dobrovolně stanovena pravidla. Přivádí nás do světa nevšedního, kde můžeme hrát role, kterých v normálním životě nemůžeme dosáhnout. Hra má procesní charakter,

je založena na vztazích, výrazně potlačuje nezájem, aktivuje osobnost. Hru provázejí emoce, jak kladné, tak záporné, je nevyzpytatelná, má svoje pravidla, provází ji štěstí a smůla.

Jak jsme na začátku této kapitoly uvedli, sport je chápán jako tělesná aktivita. K této aktivitě bezesporu patří pohyb. Pro dítě je pohyb dobrou činností formou hry, která dá dítěti větší náboj.

Pohyb patří mezi základní projevy člověka. Mezi jedny z nejoblíbenějších her patří pohybové hry. Ať už je to fotbal, honička, nebo jen tak házení s balonem. Mazal (2000, 11) si klade otázku, co je to pohybová hra a zároveň na ni odpovídá: „Můžeme ji chápat jako pohybovou aktivitu, která přináší radost, motivuje a uspokojuje nás jako účastníky aktivity.“ Pohyb je zejména důležitý pro děti. Při hře dítě prožívá různé situace, které mohou být důležité pro jeho rozvoj. Setkává se také s podněty, které si může vyzkoušet.

Hra má během vývoje člověka důležitou roli. V prvních fázích je spontánní, má poznávací charakter (sama sebe, okolí ...) a v dalších fázích se v ní odráží okolní svět. Tím, je účastníkem hry, ve které plní různé poznávací role, tak tím se připravuje sám sebe na jejich realizaci ve světě skutečném. V dospělosti se to mění, hra má charakter vytváření specifického světa odpovídajícího danému obsahu, světa, má určitá pravidla, způsob chování, role, které hráč reprezentuje (funkce je např. odpočinková, relaxační, rekondiční, terapeutická, apod.).

4.3.1. Výchovný vliv her

Hra hraje také důležitou roli při výchově. Vedle spontánnosti učí hra spolupráci, poctivosti, umění snést porážku, smyslu pro společenství, nezištnosti, rozvíjí fantazii, prohlubuje naše dary, talenty, schopnosti, pěstujeme sebevědomí, tvořivost a identitu. Aby byla hra použita jako výchovný prostředek, by neměla nikoho zesměšnit, ponížít a vítězství ve hře by se nemělo přeceňovat.

Při každé hře platí pravidla. Pravidla jsou to nejposvátnější, co na hře je. Bez pravidel by se hra nedala hrát. Pravidla hry musí být taková, aby vítězství ve hře bylo možné pro každého. Mazal (2000, 31 - 32) uvádí: „Každá ... hra probíhá v určitém čase a vymezeném prostoru, děj hry probíhá v souladu s organizací a popisem hry

podle určitých, předem dohodnutých podmínek. Ty jsou stanoveny pravidly.“ Pravidla by měla být jasná a srozumitelná. Salesiáni, ať už jsou to SDB, FMA, ASC, mají stanovy a k tomu jsou určena pravidla. Pravidla bezpodmínečně platí pro každého, kdo chce do salesiánské rodiny vstoupit. Tady bychom mohli říct, jestli chceš s námi hrát, přijmi a dodržuj pravidla. Hra s pravidly formuje osobnost. Pokud jsou pravidla ve hře funkční, hráč se plně zapojí do hry, tvoří ji, je kreativní, je ochotný ke spolupráci a naslouchání a v neposlední řadě respektuje druhé. Bohužel, i v salesiánské rodině se někdy stane, že se pravidla porušují a nedodržují. Pokud se takový „hráč“ objeví, musí se podřídit rozhodčímu (v tomto případě je to hlavní představený dané salesiánské větve) a třeba i hru opustit – odejít od salesiánů (z rodiny).

Ovšem při hraní hry nestačí jen se naučit pravidla. Hra aby byla pro nás přitažlivá, musí mít v sobě kouzlo, které nás očaruje a pohltí. K tomu je potřeba hru umět připravit a uvést. Jen si vzpomeňme, jak na nás působí první dojem. Kdo hru uvádí, má velkou zodpovědnost, jestli se hra vydaří, nebo naopak. Úvod hry by měl být nevšední, znamenitý, význačný.

Před samým začátkem hry je potřeba si zodpovědět několik otázek. V první řadě je: „Pro koho hru nabízím“. Jsou to děti, mladí, zdraví, nemocní atd. Musíme znát věk, fyzickou a duševní zdatnost, mentalitu, hráčské zkušenosti. Další otázkou je: „Proč zrovna tuto hru nyní nabízím?“ Ne vždy, když máme připravený program, můžeme hru použít. Může se nám stát, že hru jsme už někdy hráli a hra byla super. Tu samou hru použijeme pro jiný kolektiv, příležitost a hra ztratí kouzlo. Proč? Mohli jsme ji špatně zakomponovat do programu, změnilo se prostředí, hráči byli unavení nebo nedostatečně motivováni. Poslední otázkou je: „Jaký má hra cíl?“ Co vlastně sleduji touto hrou? Chci hráče něco naučit, někam posunout? Musíme myslet na to, že při hře chceme dosáhnout nějakého cíle. Cíl by neměl být jen vítězství nebo porážka. Vždyť i otec novodobého olympismu Pierre de Coubertin říkal: „Není důležité vyhrát, ale zúčastnit se.“

4.3.2. Rozdělení her

Jaké hry můžeme hrát? Hru můžeme hrát sami nebo v kolektivu. V následujícím textu se zmíním o několika druzích her, které jsou jedny z mnoha rozdělení. Jde tedy o hry:

- 1) Pohybové – podle Mazala (2000,13) „pohybovou hru chápeme jako záměrnou, uvědoměle organizovanou aktivitu dvou a více lidí, v prostoru a čase, s předem dobrovolně dohodnutými a bezpodmínečně dodržovanými pravidly. Hra má účelný a souvislý uzavřený děj. Je charakterizována napětím, radostí, veselím, vysokou motivací k činnosti, uplatněním známých dovedností, pohodou a často soutěživostí.
- 2) Hry malostrukturované – hry používané především v zážitkové pedagogice. Jsou zaměřené na drama. Definice dle zážitkové pedagogiky je následující:
Tzv. malostrukturovky jsou hry bez jednoznačně určených pravidel (málo strukturované). Mezi obecné cíle ... patří procvičení představivosti, fantazie, samostatnosti, mezi konkrétní cíle můžeme řadit otevření závažných témat, se kterými se dále pracuje (např. formou diskuze). Hlavním prostředkem je hraní rolí. Kostra malostrukturovky je tvořena prostředím, v němž se hra uskutečňuje, a rolemi, které na sebe hráči berou. Obojí se může pohybovat od obecného (středověk, podhradí,...) až po zcela konkrétní (Hospoda u Sudu, rozehraný příběh postavy s přidělenými vlastnostmi, ...). Zadání někde nasměruje děj hry, současně však ponechává hráčům volnost pro vlastní dotvoření rolí a děje (Pelánek, 2008).
- 3) Moderní společenské hry – jsou hry, které nejsou sobě cílem, nýbrž přispívají k sebepoznání. Posláním těchto her je odкрыtí některých našich povahových rysů, o nichž jsme předtím neměli ani tušení. Jejich prostřednictvím si můžeme sdělovat své názory a postoje k nějakým problémům či událostem, konfrontovat svůj myšlenkový svět s názory druhých. V současné době se za moderní společenské hry berou deskové popřípadě karetní hry.
- 4) Solitéry – obecně je tato hra určena pro jednoho hráče a pomáhá překonávat dlouhou chvíli. (např. soubor testů, kdy si jedinec body počítá sám, velmi rozšířené karty na PC.)

- 5) Hry i nehry – tyto hry nikam nepatří. Jde o hry určené lidem, kteří dovedou jednou za čas spočinout, prodlít, zahledět se, tiše rozmlouvat. Patří těm, kdo mají smysl pro poezii, pro krásy přírody a taky špetku kontemplace

4.4. Výchova skrze sport

Mezi prvními, kdo se začal zabývat výchovou skrze sport, byl Anglický šlechtic Thomas Arnold. Ten postavil výchovu anglických gentlemanů na zásadách sportu. Dalším významným představitelem, který se výchovou skrze sport zabýval, byl Pierre de Coubertin, který k tomuto tématu napsal knížku *Pédagogie sportive*.

Při sportovní výchově je důležitý několik aspektů.

- 1) Kvalita vztahů – svobodná a otevřená atmosféra
- 2) Budování vlastní identity
- 3) Sport, který je zároveň hrou

Sportem si člověk může uvědomit svoje osobní dary, svoji hodnotu, naučí se přijmout sám sebe i druhé. „Sport pomáhá pěstovat vůli, dodává chuť k životu, touhu ,se prát', často dodává odvalu, že se věci dají změnit, pokud miluji život a to, co dělám“ (Makoš, 2012). Jak jsme se již zmínili, salesiáni využívají sport jako jeden z prostředků navázání „kontaktu s druhým světem“. Ve sportovní činnosti využívají především kolektivní hry, kde je důležitá komunikace, spolupráce, opuštění svého komfortu.

Dalším výchovnou funkcí sportu je, že učí odpovědnosti, vede k vytrvalosti a dokáže překovávat různé překážky. Sport může být však i nevhodný. V těch, co touží jen po úspěchu a výkonu, nenajdou si čas na povzbuzení ostatních a přejícnost z úspěchu druhého. V salesiánských střediscích se sport neorientuje na výkonnost, výhry, být co nejlepší. Trenérovi, který má na starosti daný typ sportu, jde především o to, aby si děti zahrály, vytvořily kolektiv, aby prožily něco společného. Popravdě řečeno, trenéři ve střediscích a dalších salesiánských organizacích nevystupují jako profesionální trenéři, ale jako dobrovolníci, kteří se nabídlí, že budou provozovat

daný sport. Hlavním motivem je ukázat, že vítězství není důležité. Důležitý je kontakt mezi hráči a trenérem, vzájemné sdělování a zájímání se o druhého. Sport dává radost z pohybu a čisté hry a možnosti učit se o druhých a zároveň nabízet druhým to, co umím já.

Ve sportovním prostředí je důležitý prvek kolektivního pojetí. Do kolektivu nepatří jen hráči, ale celý realizační tým. Nejdůležitější roli zde ale hraje trenér. Trenér je v podstatě vychovatel, který má na starosti své svěřence. Opět se musíme zmínit o roli animátora – vychovatele, který má v salesiánské rodině své nezastupitelné místo. „Dobry trenér může s hráčem, kterého zná, konat divy, zvlášť dá-li mu šanci a důvěru. Jestliže umí hráče podle potřeby buď usměrnit nebo povzbudit, popřípadě si s ním promluvit po zápase, stává se nejen trenérem, ale hlavně vychovatelem – osobností pro všechny děcka.“ (Makoš, 2012).

V následujícím textu se více zmíníme o významu kolektivního sportu a osobnosti trenéra.

4.4.1. Význam kolektivního sportu

Každý z nás chce někam patřit. Ať je to rodina, parta, ale i sportovní družstvo. Mladí lidé, kteří se rozhodnou pro kolektivní sport, mají možnost být přijati svými vrstevníky, kteří mají společný zájem. Kolektivní výchova ve sportu je jedna z možností výchovného působení. Je dáván důraz na vztahy mezi jednotlivými členy, jako je úcta, pomoc, odpovědnost ke kolektivu, schopnost podřídit se, umět poručit, přijmout kritiku celého kolektivu a být sám k sobě kritický. V kolektivu platí určitá hierarchie, kterou z větší části buduje trenér. Trenér většinou určí kapitána mužstva, rozdělí jednotlivé role v týmu, zodpovídá za jednotlivé posty hráčů v týmu (Dovalil et al., 1982)

Pro jednotlivého hráče kolektivní sport navíc často přináší:

- vyjítí ze sebe
- výcvik v sebekontrolé (možnost vést si sportovní deník)
- posílení vůle
- růst ochoty k oběti (unést námahu a bolest na tréninku)
- schopnost vnímat potřeby druhých

- možnost poznat národu sportovců (při hře jsou sportovci spontánní)
- snazší cestu k sebedpřijetí

Po družstvu trenér vyžaduje plnění svých požadavků ke splnění sportovních, ale i výchovných cílů. Trenér se musí v kolektivu opírat o užší jádro kolektivu, které bude jeho pravou rukou mezi ním a zbytkem kolektivu. V salesiánské rodině má hlavní představený takové opory ve svém vikári a rádcích.

Příslušnost ke společnosti, ve které žijeme, se zvyšuje, pokud roste naše důležitost, pocit, že jsme vnímaní, že něčeho dosáhneme. Ztotožněním se se skupinou nastane tehdy, když vzniknou přátelské vztahy, hráči se navzájem respektují a nevzniká mezi nimi nezdravá rivalita. To samé platí i o sportovním klubu. Družstvo se stane jednotné, když začne uvažovat jako jeden celek (my) a ne jako jedinec (já). Toto uvažování nastane tehdy, pokud společně prožijí i jiné momenty než sportovní. Často se „parta“ utvrzuje při nezištné a spontánní činnosti.

Strávit čas společným způsobem a přitom jiným než na tréninku, se dá naučit. Musí se najít ochota a chuť věnovat čas druhým. U kolektivního sportu platí ta zásada, že družstvo, které dokáže být spolu i mimo hřiště, dosahuje lepších výsledků, lépe spolupracuje, vyřiká si mnoho věcí, které při zápasech vznikly. V posledních letech slyšíme od našich kolektivních sportovců, že zašli na společnou večeři, kde si všechno vyříkali. K tomuto neodmyslitelně patří, že se posílí psychika sportovce a vnitřní síla a ochota bojovat za společný cíl. To družstvo, které má silnější psychickou odolnost, která je při zápasech se soupeřem nutná, dosahuje častějšího vítězství.

4.4.1.1. Komunikace mezi sportovci

Komunikace je v každé oblasti důležitá, ale někdy zjišťujeme, že ani nevíme, jak komunikovat, nebo naopak zjistíme, že to, co jsme řekli, bylo pochopeno nesprávně. Bez autentické komunikace se pravdivé vztahy nevytvoří. U komunikace mezi sportovci neznámá komunikace jen vydávání pokynů od trenéra a přijímání ze strany hráče nebo družstva. Družstvo nebo jednotlivec musí umět na tyto příkazy reagovat a přizpůsobit se podle pokynů trenéra. Tyto pokyny musejí být z jeho strany

jasné, srozumitelné a zřetelné. Trenér však musí také reagovat a být ochoten přijmout reakci druhé strany. Při komunikaci ve sportovním prostředí se využívá jak verbální, tak neverbální komunikace. Pro sportovce není tak důležité, jak to trenér řekne, ale jaká dělá gesta. Tuto neverbální komunikaci musí mít trenér poměrně dobře zvládnutou, protože je pod drobnohledem fanoušků, novinářů, vedení apod. Komunikace má dvě složky: emoční a obsahovou. Emoční složka vyjadřuje pocity, které zrovna prožíváme, a je doprovázena neverbálně. Jádrem obsahové složky je předání pokynu a je vyjádřena verbálně. Na trenéry bývá při zápasech vyvíjen tlak a tak se stává, že se přestanou kontrolovat jak obsahově, tak emočně při komunikaci se svými hráči (srovnej Martens, 2012).

V kolektivním sportu jde tedy o komunikaci, ve které se učíme především naslouchat jeden druhému. Musíme pochopit význam toho, co říká druhý, a jak ten příkaz vykonat. Mladí sportovci se v kolektivu setkávají s různorodými názory, které často až do té chvíle nepoznali. Konfrontovat se s druhými /vrstevníky/ je zvlášť v dospívajícím věku velmi obohacující. Často znají, co říkají doma rodiče, nebo učitelé ve škole, ale při tréninku poznávají i názory a postřehy svých kamarádů či trenérů, které jsou pro ně mnohdy „novým objevem“. Zvlášť pokud na hřišti tráví hodně času. Hráči se ovlivňují navzájem. V kolektivním sportu pak sportovci sdílejí často podobné sny, strachy, obavy či naděje. Konkrétně se ve vztazích skupiny prohlubují: přátelství, odpuštění a spolupráce.

4.4.1.2. Sportovně – výchovný program v kolektivním sportu

Pro opravdovou sportovní výchovu musíme mít vypracovaný program s cílem, kam nasměřovat a na jakou úroveň dostat sportovce. Tento plán se vypracovává minimálně na rok dopředu. Program musí obsahovat dílčí cíle, které se během roku ověřují. Obdobně jako u sportovců, i spolupracovníci ASC mají roční formační plán, který by je měl v jejich životě někam posouvat. Dílčí cíle formačního plánu si neověřují během roku, ale v každodenním životě.

Ve sportovně – výchovném programu můžeme sledovat tři dimenze:

- 1) Fyzickou
- 2) Lidskou (posilují se hodnoty: vytrvalost, velkorysost, oběť, disciplína,...)

3) Sociální (vztah s druhými sportovci, trenéry, rozhodčími,...)

Proto, aby sportovec jednou dosáhl cíle, který si společně s trenérem vytýčili, je potřeba mít důslednou výchovu. Důsledná výchova však není jen pro sportovce, ale pro každého z nás, když chceme něčeho docílit. Důsledná výchova vyžaduje také napomenutí.

Dobré vyhubování je určitým způsobem disciplinované.

- Je okamžité. Nemá cenu stav úzkosti prodlužovat, pozdní vyhubování jenom rozzlobí.
- Je důsledné. Důslednost zavádí pořádek. To, co jindy nedovolíme, nemůžeme schválit v jiném okamžiku. To pak dítě nikdy neví, jak se má chovat.
- Je jisté. Musí být ale předem jasné, na čem jsme se domluvili.
- Je správné. Musí být následkem špatného chování, a nikoli nervozity a únavy vychovatele (rodiče).
- Je pozitivní. Dítě něco provedlo, ale to neznamená, že vyhubování má být formou pokoření, vždy musí dítě vědět, že ho vychovatel má rád.
- Má správnou intenzitu. Intenzita musí být přizpůsobena vážnosti přestupku.
- Je účinné. Ukázňovat znamená vyučovat. Posledním kritériem každého vyhubování je otázka: Učí dítě dobrému chování, nebo ne? (Ferrero, 2004, 64).

Svoboda v Pedagogice sportu (2000, 207) o výchově píše:

Cílem je v podstatě citlivé působení, s pochopením vnitřního světa mladého člověka, nicméně však promyšlené na základě perspektivních koncepcí.... Mladý adept sportu brzy pozná, že cesta k dobrému výkonu je dlouhodobá a někdy trnitá, ale při dobrém vedení se projevy osobnosti, které jsou s touto cestou spojeny, zpevňují a případně i přenášejí do jiných životních oblastí. A to je vlastně ten největší přínos sportu k rozvoji společnosti, o který bychom měli usilovat.

Již jsme se několikrát zmínili, že ve sportu jsou určitá pravidla. Pokud nejsou dodržována, mohou způsobit vyloučení hráče (např. používání dopingu, nevhodné

chování na hřišti, překročení pravidel hry atd.) a tím zastavit jeho růst jak po sportovní, tak i osobní stránce.

Pokud sport bereme vážně, pak si můžeme být jisti, že pokročíme i v osobním růstu. Růst se projeví v naší osobnosti člověka a také jako hráče. K tomu však potřebujeme pomoc. Ve sportu je důležité mít oporu ve vedení trenéra.

Sportovní výchova pomáhá vychovávat celistvého člověka. Formuje jej v osobnost, která je především vyzrálá v oblastech emotivně – citové, intelektuální, morálně – sociální, tělesné.

Vedle tělesné zralosti je důležitá pro člověka i duchovní zralost a potřeby. „Duchovní potřeby jsou nejvyšší, a když jsou uspokojeny, přestože ostatní potřeby naplněné nebudou, pokoj zůstává; pokud však duchovní potřeby uspokojovány nejsou, přestože všechny ostatní jsou v hojné míře naplněné, pokoj nedají.“ (Teofan, 2004, 89). Položme si otázku, proč je tomu tak? Jestliže jsou uspokojeny duchovní potřeby, člověk se postupně naučí dávat do souladu s nimi i uspokojování potřeb ostatních.

4.4.2. Osobnost trenéra

Pro sportovce, který chce dosáhnout lepších výsledků, je důležitý trenér. Slovo trenér pochází z anglického slova „to train“, což znamená vyučovat, instruovat nebo připravovat. Trenér je v prvé řadě ten, kdo sportovce motivuje, vychovává, vede. Ale i kritizuje a povzbuzuje. Trenér má především pozitivně ovlivňovat život sportovce.

Tady se nabízí paralela se salesiánským výchovným stylem. Salesiáni doprovázejí mladého člověka životem, povzbuzují ho, ale i kárají a kritizují. Důležitý je ale osobní vztah k vychovávanému.

Trenérská činnost se začala výrazně rozvíjet až po druhé světové válce. Ostatně po této době se začínají rozvíjet i jiné vědy, které jsou se sportem a trenérinou spojené. Pro trenérský „život“ již nestačily jen jeho osobní poznatky a zkušenosti, ale trenéři se museli naučit využívat nové technologie, poznatky z celého spektra vědních oborů, z biomechaniky, fyziologie, psychologie a sociologie. K lepším vzdělávání a práci trenérů se začaly otevírat obory na univerzitách s možností získání vysokoškolského vzdělání. Začala se také rozebírat otázka, zda trénování

sportovce je uměním nebo vědou. Pro trenéra jsou obě metody práce důležité a slučující. Ve své praxi vychází z celku a ze svých vlastností a vědomostí.

V poslední době je trenéřina ovlivňována i po komerční stránce. Tato stránka ovlivnila trenéry tak, že se změnil jejich přístup ke sportu po stránce vzdělání i sociální. V současné době můžeme vidět v profesionálním sportu, že trenéřina je jednou z nejrizikovějších profesí, ale i jednou z nejlépe placených. Trenér je ten, kdo především nese zodpovědnost za výsledky a cíle, které se vytyčí.

Svoboda (2000) uvádí, že především na trenérovi záleží, zda se úkoly zdaří. Značně závisí na jeho vnitřním postoji. Patří sem:

- Klidný přístup k problémům
- Rychlé navození pracovní atmosféry
- Utváření vřelého kontaktu
- Volba vhodného způsobu prezentace úkolů
- Precizní komunikace
- Vystižení vhodného okamžiku k zákroku

Z tohoto nám plyne, že trenér se nezaměřuje jen na sportovní stránku jedince, ale musí být dobrý psycholog, stratég a umět komunikovat. Pro sportovní trénink platí pravidlo, že musí být plánovaný tak, aby se svěřenci posouvali dopředu. Do tréninku se vhodně doplňují jednoduchá i složitá cvičení, která učí sportovce postřehu a herní kombinacích.

Vedle kolektivního trénování vyžadují někteří trenéři i individuální trénink. Individuální tréninky se požadují po sportovcích, kteří se vracení do zátěže po zranění nebo při kolísání výkonnosti. K tomu má sportovec vypracovaný individuální tréninkový plán, popřípadě tréninkové deníky, kam si zapisuje nejen své výkony, ale i každý trénink. Trenér tím chce u sportovce dosáhnout, aby se naučil hodnotit sám sebe a s odstupem času srovnávat svoji výkonnost.

Každý trenér má svoji filozofii práce s hráči. K tomu, aby trenér předával svoji filozofii hráčům, musí především znát sám sebe. Podstatné je přiznat si silné, ale i slabé stránky, které pomůžou ke kvalitnějšímu vedení sportovního tréninku.

Na vytváření trenéřské filozofie má vliv:

- Víra v určité principy a zásady
- Změna přístupu sportovce k tréninku (po zranění)

- Reakce podle svého přesvědčení a zásad
- Očekávání následků trenérova jednání (kladné i záporné)
- Změna přístupu ke svěřenci (změna, přizpůsobení, nebo trvání svých zásad a přesvědčení)

Trenér by pro svoji práci se svěřenci měl využívat i zpětnou vazbu. Ve zpětné vazbě by měl trenér dostat informace, které jsou pro další tréninkový plán důležité. Ne všichni trenéři však této možnosti využívají, nebo jí věnují příliš málo pozornosti.

Pro dobrý osobní růst nás trenér může vést do určitých momentů. A to od individualismu po spolupráci, uzavřenosti k otevřenosti, výbušnosti k sebekontrolě a anonymity k odpovědnosti.

4.4.3. Výchova skrze sport v salesiánském prostředí

Výchova mládeže salesiány a také prostřednictvím salesiánské rodiny je založena na nenásilné formě výchovy. Staví na křesťanských základech a preventivním systému dona Bosca. Tato výchova se přenáší i do jiných aktivit, kroužků a sportu. Jak jsme se již zmínili v kapitole o preventivním systému (2. 1.), opírá se o lásku vychovatele. „Don Bosco byl přesvědčen, že se s mladými lidmi, zvláště s těmi ‚problémovými‘, musí jednat ne přísně, ale laskavě. Při jednání s mládeží nezapomeňte nikdy na laskavost. Srdce mladých získáte láskou“ (Váňová & Kaplánek, 2002, 9). Sport nám dává možnost se určitým způsobem projevat. Salesiáni se snaží jít s dnešní dobou. To se týká i sportu. Salesiáni jsou ochotni se učit novým sportovním dovednostem, které se projevují i v otevření a provozování nových kroužků. Pokud salesián, tím myslíme duchovního i laika, mládeži ukáže, že je ochoten učit se novým zkušenostem, velmi ráda jej za to ocení. To platí i při konání sportovních turnajů a soutěží. Mládež musí cítit, že trenér nebo duchovní za ní stojí a vytvoří se pouto důvěry. Tím si salesiáni otevírají dveře i pro jinou činnost než sport, a to duchovní. Mládež už nevnímá salesiána jen jako duchovního vůdce, nebo člověka, který jim chce povídat o víře a křesťanských zásadách, ale člověka, se kterým se dá prožít něco krásného a příjemného, a podpoří ho do dalšího života. Troufáme si tvrdit, že mnoho salesiánských trenérů se stává pro mládež vzorem.

„Jan Bosco řekl: Stal jsem se knězem, „abych se přiblížil k mnoha mým kamarádům, kteří nejsou zlí, ale stávají se zlí, protože se o ně nikdo nestará, a abych s nimi mluvil a poučil je o náboženství““ (Váňová & Kaplánek, 2002, 9). Don Bosco věřil, že každý mladý člověk má dobré jádro. Mnoho lidí se mu divilo, že nechává velkou zodpovědnost na mladých v řízení nově vzniklé kongregace (viz. Kapitola 3.1. Vznik díla a jeho rozšíření). I v dnešních salesiánských oratořích se mladí nebrání odpovědnosti při vedení kroužků, organizování turnajů a ježdění s mládeží po sportovních akcích.

Don Bosco se se svými kluky často účastnil sportovních činností. Ať už to byly závody ve skákání v pytli nebo jiné sporty, vždy vyžadoval, aby hry probíhaly čestně. S pomocí těchto aktivit dokázal přilákat mládež a pěstovat v ní čisté a spravedlivé hodnoty a vedl ji ke vztahu k Bohu. Kaplánek v dokumentu *Práce s mládeží jako „evangelizační prostor“* (2002, 4) uvádí:

V mnoha zájmových oblastech mládeže můžeme nalézt prvky, které poukazují na skrytý hlubší rozměr jejich životního hledání. Paradoxně se to týká oblastí, které mají na první pohled s tradičně chápaným křesťanstvím jen pramálo společného. Přesto se mi podařilo v rámci studia tohoto tématu najít styčné body životního stylu mladých lidí a náboženství, a to nejen v touze po tajemnu a posvátnu, ale i v těch nejrozšířenějších volnočasových aktivitách jako je hudba, setkávání s partou, s přítelem nebo s přítelkyní, zábava, sport, hra.

Díky preventivnímu systému a salesiánskému duchu se salesiáni snaží nejen sportem vést mládež k čisté a mravní výchově. Ve sportu je výchova podložena navíc pravidly, která jasně říkají, co se smí a nesmí dělat (viz. Kapitola 4.3. *Výchovný vliv her*). Mládeži pomáhají se zorientovat v dnešním světě a vedou ji k tomu, že vše, co dělá, má být v kontextu s láskou a Boží přítomností.

Don Bosko se staral o mládež jako jejich otec. Předpokladem pro fungování prvních oratoří byla rodinná atmosféra. Cílem jeho výchovy bylo, aby se ze sociálně slabé mládeže stali v dospělosti poctiví občané a dobří křesťané. Proto v oratořích nechával budovat hřiště, kde se mohli setkávat a být veselí. (Váňová & Kaplánek, 2002, 9).

Už od mládí dokázal don Bosco upoutat svými sportovními a různými dovednostmi, jako bylo provazolezectví nebo kouzla. Radost, slavení, hra a

srdečnost se z osoby dona Bosca přenesly i na salesiánskou rodinu. Ve své činnosti dokážou salesiáni strhnout a odvést od starostí tvrdého života plného strádání do světa kouzel a her (Váňová & Kaplánek, 2002, 9-10).

Podle salesiánky FMA Markéty Hanákové je sport výchovným prostředkem a záleží jen na nás, kam budeme směřovat, a bude záležet jen na nás, o co nám jde. Pro mladého sportovce by měl být trénink, kde se cítí jako doma. Měl by cítit, že je vnímán a tolerován, ale především, že je přijímán a dostává pro svůj život víc, než si dokáže představit. Tyto pocity jsou pro něj tak silné, že se jeho síla přenáší do jiných oblastí života jako je studium, pohoda a komunikace doma a nachází smysl života (Makoš, 2012).

5. Sportovní činnosti v SHM a SaSM

V této kapitole se zmíníme o dvou organizacích, které v rámci salesiánské rodiny pracují s dětmi a mládeží. Ve své nabídce mají různé volnočasové aktivity, mezi ně patří i sportovní kroužky a sport jako vůbec takový. Těmito organizacemi je Salesiánské hnutí mládeže a Salesiánská střediska mládeže. Prvně jmenovaná organizace je občanské sdružení vedené laiky a druhé obecně prospěšná společnost vedená salesiány SDB. Obě organizace mají celostátní působení, tudíž svým zaměřením a posláním se dají srovnávat.

5.1. Salesiánské hnutí mládeže – SHM

Salesiánské hnutí mládeže je občanské sdružení, které působí na celém území České republiky. Zajišťuje volnočasové aktivity dětí a mládeže, jako jsou kroužky různého zaměření, společenské a kulturní akce, organizace táborů a sportovních turnajů. V letošním roce SHM slaví 20 let své existence a řadí se mezi pět nejvýznamnějších neziskových organizací v ČR, které se věnují práci s mládeží.

5.1.1. Historie SHM

Salesiánské hnutí mládeže bylo založeno na konci roku 1991, kdy se tři řádové sestry FMA rozhodly na základě získaných zkušeností z Itálie založit obdobnou organizaci, která tam fungovala. Tradice tohoto hnutí měla navazovat na činnost salesiánů v totalitní době. S jednou zakládající členkou SHM s Dagmar Vedrovou, FMA, je v příloze č. 1 uveden rozhovor.

Hned v následujícím roce se ustanovuje v SHM prozatímní rada, která je převážně složena z členů SDB a FMA. První prezidentkou je zvolena salesiánka Vlasta Frkalová. V tomto roce se SHM účastní salesiánského setkání Confronto '92 v Itálii, které organizoval tehdejší salesiánský delegát pro pastorační mládeže.

Confronto je setkání salesiánských větví, které se věnují pastorační mládeži, společenství a duchovním růstu díla Jana Bosca. Tehdy se několik mladých lidí, díky svým dobrým zkušenostem se salesiány, rozhodlo s nimi spolupracovat a nabídnout své síly a schopnosti svým vrstevníkům a mladším.

Od roku 1993 se SHM pravidelně zúčastňuje Mezinárodních salesiánských her. Hry pořádá země, která je členem mezinárodní salesiánské organizace PGS (Polisportive Giovanili Salesiane – Salesiánská sportovní mládežnická organizace).

Z počátku členění SHM bylo uzpůsobeno krajům. To se však ukázalo jako nepřínosné a organizační struktury byly přepracovány. Od roku 1995 vznikají kluby s právní subjektivitou a jsou ustanoveny sekce (pro oblast kultury, sportu, chaloupek, ekonomiky a formace). Na Národní radě v Pardubicích byl podán návrh na schválení Sekce sportu. Tato sekce nebyla schválena pro nedostatečné formulování. Sekci sportu se podařilo schválit o rok později na Národní radě.

Největší rozvoj SHM, kdy vznikaly nové kluby, byl do roku 2001. Do té doby vzniklo celkem 29 klubů. Některé kluby byly ale v následujících letech zrušeny. V současné době má SHM 29 klubů s právní subjektivitou a 3 kluby bez právní subjektivity (tzn., že nemají přidělené IČO a jsou přímo podřízeny Ústředí v Praze) s působením po celé České republice.

SHM se v roce 1999 stalo členem České rady dětí a mládeže. Spolupráce se rozvíjí s jinými mládežnickými organizacemi jako je Junák, YMCA, Pionýr, Česká tábornická unie a další. Od roku 2001 SHM provádí školení táborových vedoucích a v roce 2004 z MŠMT získává čestný titul Organizace uznané MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží.

Ve Stanovách §3 v cílech činnosti má SHM zakotveno, že bude „podněcovat a podporovat iniciativy mládeže, zaměřené na zvýšení jejich zdravotní, sociální, kulturní a duchovní úrovně, zvláště v oblasti zájmové činnosti ve volném čase (... sport, ... náboženská výchova atd.).”

5.1.2. Výchova a formace v SHM

Jelikož je SHM křesťanskou organizací a navazuje na odkaz dona Bosca, má výchovu a formaci vedenou v salesiánském duchu a zásadách preventivního

systému. SHM si neklade za cíl vychovávat mládež pouze po sportovní, společenské a kulturní stránce, ale po stránce duchovní a náboženské, aby byla schopna kvalitně a samostatně žít. Výchova a formace je zastoupena na každé akci, ať již se jedná o sport, kulturu, výlety, besídky nebo zasedání. Výchova a formace je napojena na ostatní činnosti. Aby se však nestávala něčím povinným, je doprovázena zábavou a prací a je založena na osobních kontaktech.

Počátek jednotné formace v SHM spadá do roku 1994, na měsíčních setkáváních vzniká tzv. „Formace SHM“. Byl ustanoven přípravný tým ve složení FMA a SDB, který vytvořil sekci formace.

Od roku 2009 probíhá bližší spolupráce s ASC na duchovních obnovách a od roku 2011 se společně pořádají duchovní cvičení pro rodiče s dětmi.

SHM navštěvují v rámci kroužků a dalších aktivit děti věřící i nevěřící. V rámci sportovních kroužků a turnajů se vedoucí zaměřují na předávání obyčejných lidských hodnot, které jsou pro děti důležité a které jsou důležité pro jejich další život. Zaměřují se především na spolupráci v kolektivu, respektování jeden druhého, respektování pravidel, slušnou mluvu atd.

Formaci členů SHM zajišťuje duchovní z řad SDB, kterého jmenuje na návrh SHM provinciál.

5.1.3. Sportovní činnost v SHM

Sportovní činnost v SHM probíhá v prvopočátku, co bylo SHM založeno. Již jsme se zmínili, že již v roce 1993 se SHM zúčastnilo Mezinárodních salesiánských her pod hlavičkou PGS. Hraje se volejbal, stolní tenis, malá kopaná a basketbal. Zpočátku SHM reprezentoval stolní tenis, volejbal a malá kopaná.

Tyto kroužky byly i v nabídce kroužků, které v té době SHM nabízelo. Později se přidal florbal a cyklistika. Po získání právní subjektivity pro kluby, nabídla se možnost jednotlivým klubům nabídnout různé sportovní vyžití. Například v SHM klubu Uhřetěves je již nabídka sportovních kroužků od roku 1994, kdy začali nabízet florbal, stolní tenis a malou kopanou. Cyklistické vyžití nabízí například SHM klub Újezd u Brna, kde se od roku 2001 koná závod na kolech K24. Jedná se o cyklistický závod

pro každého, kdo si troufne sednout na kolo a ujet během 24 hodin co největší počet kilometrů.

Sportovní kroužky a akce jako turnaje, závody apod., se v SHM začaly organizovat a organizují spontánně. Vždy záleží na dobrovolnících a jedincích, kteří jsou ochotni ujmout se této nelehké role a taky se obětovat pro jiné.

Veškerá činnost v SHM je určena nejen pro věřící, ale i nevěřící děti, ale i pro ostatní, kteří v organizaci nejsou pevně zakotveni, tzn., že nejsou členy. SHM zajišťuje nebo se spolupodílí na zajišťování sportovních turnajů ve stolním tenise, malé kopané a florbalu. Jediným sportovním turnajem, který SHM plně zajišťuje, je právě florbal. V následujícím textu se budu věnovat florbalu, který je v SHM v současné době nejvíce rozšířeným sportem. Popíšeme si, jak probíhají tréninky, organizaci turnajů ve florbalu a vzdělávání trenérů, kteří se mu věnují.

5.1.3.1. Florbal

Florbal patří u nás mezi jedny z nejoblíbenějších sportovních aktivit. Co se týká SHM, z 32 klubů se florbal hraje v 10 klubech. Věkové složení hráčů je od mladších žáčků až po seniory. Kluby pro své hráče zajišťují materiální vybavení, jako jsou hokejky, míčky, brankářská výstroj, dresy. Florbal pro všechny přináší možnost zasportovat si, zapojení do kolektivu, rozvíjí pohybové dovednosti. Má i sociální stránku a tou je respektování hráče a protihráče, navazování kontaktů, umění se učit prohrávat a vyhrávat. Říká se, že prohra hráče posune v životě dál, než jen samé výhry. Pokud se pořád vyhrává, hráč se ve svých dovednostech a v osobnosti neposouvá dopředu, ale zůstává stát na místě.

Florbalové tréninky jsou v klubech zajišťovány ve spolupráci s jinými subjekty, jako jsou školy (pronájem tělocvičen), sportovní organizace (Orel, Sokol, TVJ) nebo přímo spolupracují se soukromými subjekty, které provozují tělocvičny. V následujícím textu budeme popisovat činnost ve florbalu v Klubu SHM Praha Uhříněves – Kolovraty a Klubu SHM Kroměříž.

Prvním klubem, který začal s kroužky ve florbalu, je pražský klub, který florbal provozuje již od roku 1994. Jak v rozhovoru uvádí Stanislav Paseka, který je trenérem Uhříněvského klubu, florbal začal jako spontánní akce, protože v Praze

nebyla dostatečná kapacita sportovního vyžití. Děti měly možnost sice chodit do sportovních oddílů jednotlivých sportů, ale jejich výkonnost neodpovídala daným standardům. Proto byla dětem dána možnost za tehdy amatérského vedení navštěvovat florbalový kroužek a jiné sportovní kroužky jako stolní tenis a malá kopaná. Sportovní kroužky byly a do jisté míry i v dnešní době jsou zajišťovány vedoucími, kteří kroužek vedou pro vlastní nadšení, pro pocit, že děti mají kde trávit volný čas. Jsou ochotni se věnovat cizím dětem na úkor jiných zálib, které by mohli dělat, a čistě jako dobrovolníci. Dnes je situace v pražském klubu o poznání jiná. Vedoucí má trenérskou licenci typu C, kterou absolvoval ve spolupráci se spřátelenou neziskovou organizací, která tyto licence zajišťuje. SHM nemá vypracované vzdělávání pro trenéry florbalu, proto zájemce o tuto licenci posílá do spřátelených organizací, které toto školení zajišťují.

Trochu jiná situace byla a je v Klubu SHM Kroměříž. Kroměřížský klub organizuje florbal od svého vzniku tedy, od roku 1999, kdy byl k SHM připojen jako přidružený klub SHM – tzn., že neměl právní subjektivitu. Florbal tu začal jako volnočasová aktivita mládeže, která se postupem času změnila na kroužek pro malé děti. V současné době je florbal rozdělen na dvě skupiny. Jednu skupinu tvoří děti do 12 let a druhou mládež od 15 let a starší. Scházejí se jednou týdně a tréninky trvají po jedné hodině. Trenér dětí nemá žádnou trenérskou licenci. Děti vede z toho důvodu, že v Kroměříži není adekvátní nabídka trénovat malé děti ve florbalu, a chce, aby děti trávily smysluplně volný čas a věnovaly se sportu. Mládež se schází za účelem využití volného času a trénink není po odborné stránce nijak organizován.

Oproti jiným sportovním klubům SHM nabízí, že do sportovních kroužků se mohou přihlásit i děti, které nemají talentové předpoklady, které vyžadují sportovní kluby. Bohužel v SHM není v současné době zpracován metodický manuál, který by nějakým způsobem doporučoval, jak s dětmi trénovat, co je učit a jak organizovat trénink. Nicméně tréninky jsou organizovány podobným způsobem. Trenéři vycházejí z vlastních zkušeností, snaží se dětem předávat základní herní dovednosti a vést je k tomu, aby je hra bavila. Tréninky jsou organizovány ve školských tělocvičnách, které si k tomuto účelu kluby pronajímají.

5.1.3.2. Turnaje ve florbalu

Od roku 2002 probíhají v SHM pravidelné turnaje ve florbalu pro celou republiku. Zprvopočátku byly turnaje organizované jen místně v Praze a to od roku 1995. Stanislav Paseka uvádí, že turnaje byly zpočátku organizovány jen pro místní klub Praha Uhříněves a místní školu. Tato situace se změnila v roce 2002, kdy Uhříněvský klub začal organizovat turnaje pro celou republiku. Na první turnaje začaly převážně jezdit kluby z okolí Prahy a Čech (Krucemburk, Pardubice, Plzeň, České Budějovice). Moravské kluby se turnajů neúčastnily. V klubech se nenašla dostatečná finanční podpora, aby dětem byla proplacena alespoň cesta do Prahy.

Tato situace se částečně změnila v roce 2005, kdy se na Moravě začaly organizovat v Kroměříži. Turnaje byly původně organizovány pro kroměřížskou mládež, kde soutěžili žáci z různých organizací (školy, střediska volného času, SHM). Do těchto turnajů se zapojil i salesiánský klub z Koryčan. Od roku 2010 se nabídka hraní turnajů rozšířila pro celou Moravu. Zapojily se salesiánské kluby z Koryčan, Zlína, Havířova a Hodslavic.

Turnaje jsou tedy od roku 2010 rozděleny zvláště pro Čechy a Moravu. Hraje se systémem tzv. bodovacích turnajů, kde nejlepší dvě družstva z každé oblasti se kvalifikují na závěrečný přebor v Praze. Hraje se ve dvou kategoriích: mladší žáci (10 – 12 let) a starší žáci (13 – 15 let). Celkem se v roce 2011 sedmi turnajů a závěrečného přeboru zúčastnilo 400 hráčů (Výroční zpráva SHM 2011, 2012).

5.1.3.3. Vzdělávání trenérů v SHM pro fotbal

SHM má vypracovaný vzdělávací program na školení trenérů ve fotbale. Školení trenérů má na starosti dobrovolník Michal Přívartský, který je zároveň členem městského fotbalového svazu Ostrava a pod jejich hlavičkou školení probíhá (viz. Příloha č. 1). Absolvent tohoto školení má možnost získat trenérskou licenci C. Vzdělávací program je určený pro salesiánskou rodinu, ale i pro jiné subjekty, které se věnují sportovní činnosti práce s mládeží. Pro trenéry, kteří se v SHM nebo SaSM zabývají malou kopanou, je doporučováno toto školení absolvovat. Jedná se o víkendový kurz.

Obsah kurzu je: zdravotní výchova, koncepce tréninku, ukázka tréninkové jednotky, kterou absolvuje každý frekventant kurzu, sledování fotbalového utkání a jeho následný rozbor, pravidla a závěrečný test. Kurz po odborné stránce zajišťují trenéři 1. třídy, kteří mají oprávnění učit, doktor a rozhodčí.

Pro účastníky z řad SHM vzdělávání trenérů zajišťuje salesiánské středisko v Ostravě, které poskytuje ubytování a stravu.

5.2. Salesiánská střediska mládeže SaSM

Salesiánská střediska mládeže SaSM jsou jednou z forem salesiánské výchovy. Začala u nás vznikat začátkem devadesátých let minulého století, kdy salesiánům bylo opět znovu umožněno otevřeně se věnovat mládeži. Střediska se obnovovala postupně (Brno, Praha, Pardubice), případně vznikala nová (Plzeň). Z počátku při jejich zřizování spíše převládal amaterismus, hledal se způsob, jak střediska budou fungovat, a hledala se cesta, kterou se vydat. Přes všechny tyto prvotní problémy, které však byly doprovázeny velkým nadšením a nadějí, jsou salesiánská střediska zastoupena ve dvanácti městech (2 x Brno, České Budějovice, Fryšták, Hroznová Lhota, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Praha – Kobylisy, Rumburk – Jiříkov, Teplice, Zlín).

Některá SaSM byla přijata do školských zařízení na základě zákona číslo 76/1978 Sb. (dnes platný zákon 561/2004 Sb.) a vyhlášky Ministerstva školství a mládeže a tělovýchovy čísla 432/1992 Sb. (dnes platná vyhláška 74/2005 Sb.). Vyhláška charakterizuje v § 2 střediska pro volný čas jako zařízení, která uskutečňují „výchovně vzdělávací, případně rekreační činnost pro děti, mládež případně jejich rodiče a další dospělé zájemce ... pravidelnou zájmovou činností, příležitostnou zájmovou činností, prázdninovou činností, individuální prací, soutěžemi a přehlídkami a nabídkou spontánních aktivit.“ Zmíněné aktivity jsou nedílnou součástí dnešních SaSM.

SaSM jsou alternativou běžných středisek volného času, která působí ve větších či menších městech po celé republice. Na rozdíl od běžných volnočasových středisek se salesiánská střediska mládeže liší především v programové nabídce.

SaSM nabízí více spontánních aktivit a duchovní vzdělání. Mají vytyčené tři základní cíle, jako klasická zařízení tohoto typu, a to:

- 1) smysluplné trávení volného času
- 2) předávání vědomostí a dovedností (kroužky)
- 3) nabídka rekreace

Dalšími cíli jsou:

- 1) navazování vztahů
- 2) předávání křesťanských hodnot
- 3) povzbuzování sociálně znevýhodněných jedinců
- 4) vytváření rodinné atmosféry

Zřizovatelem SaSM je kongregace SDB. Svým programem navazují na duchovní, myšlenkovou a výchovnou tradici dona Bosca a jeho preventivního systému. Do jisté míry pokračují i v činnosti, kterou dělali před rokem 1989.

Profil SaSM je daný na základě Výchovně pastoračního projektu provincie VPPP - volný čas, sociální práce, terapie, práce s rodinou, výchova, vzdělávání, zájmové vzdělávání, nepobytové zařízení, evangelizace – spirituální rozměr, součást díla základního typu (středisko spolu s farností) (srovnej Výchovně pastorační projekt, 2007, 26).

SaSM jsou financována především ze zdrojů MŠMT, MPSV, měst, kraje a fondů Evropské unie.

SaSM mají různou právní formu – občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, školská právnická osoba. Šest středisek je zapsaných v rejstříku MŠMT.

Nedílnou součástí SaSM je sportovní zázemí. Salesiáni považují sport jako jeden z hlavních prostředků pastorační práce a oslovení mládeže přes sportovní aktivity, které nese svoje ovoce.

5.2.1. Programová nabídka SaSM

Mezi programovou nabídku patří:

- a) oratoř – pravidelný prostor pro sportovní a zábavnou činnost pro děti a mládež (většinou ve věku do 20 let) za aktivní spoluúčasti vychovatelů;
- b) zájmové kroužky (převážně rovněž pro děti do 15 let);
- c) katechetické, formační a spirituálně zaměřené skupiny – jedná se o skupiny různého věku a zaměření, převážně mládež do 20 let, pro tyto skupiny je společné jejich vědomé náboženské zaměření, ať už se jedná o přípravy ke svátostem (katecheze), modlitební skupiny, skupiny zaměřené na duchovní růst, nebo spontánně vzniklé skupiny mladých;
- d) kluby – forma práce, která chce poskytnout také dospívající mládeži prostor k vzájemnému setkávání a zábavě a případně nabídnout alternativu ke komerčně laděným nabídkám diskoték a rockových klubů a jiných zábavných podniků;
- e) jednorázové akce otevřené i pro širší veřejnost, jako např. divadelní představení, sportovní a jiné soutěže, přednášky, diskotéky, filmové produkce, koncerty apod.;
- f) prázdninové a víkendové akce jak pro výše uvedené skupiny, tak i pro další zájemce.

Tyto aktivity jsou určeny pro věřící i nevěřící mládež, která nemusí být členem SaSM.

5.2.2. Základní charakteristika činností

Svoji činnost SaSM obvykle provozují v oratořích, zájmových kroužcích, klubech, katechetických, formačních a spirituálně zaměřených skupinách, jednorázových akcí a v neposlední řadě ve víkendových a prázdninových akcích.

Z hlediska sportovní činnosti jsou nejvíce navštěvovány oratoře, kde převažuje účast chlapců. Zájmové kroužky jsou už předem profilovány. Mezi nejnavštěvovanější kroužky se řadí sportovní. Jednorázové akce sportovního charakteru jsou reprezentovány florbalem, fotbalem, volejbalem a stolním tenisem.

Všechny tyto aktivity jsou otevřeny pro co nejširší okruh lidí. Jejich cílem je rozšířit povědomí o salesiánech a jejich dílu na veřejnosti a oslovit aktivní nabídkou další mladé lidi.

5.2.3. Sportovní akce

Sportovní akce plánované v klubech SaSM jsou určeny pro širokou veřejnost. Jsou v nabídce jak místní akce, tak s celorepublikovou účastí. Akce si realizují sama střediska, nebo ve spolupráci s jinými organizacemi např. s SHM. Sportovní akce jsou organizovány v oratořích. Například v SaSM v Praze Kobylisích je vypracovaný dlouholetý projekt s názvem „Oratoř“, ve kterém probíhají různé volnočasové aktivity, „mají k dispozici vnitřní hernu, půjčovnu sportovních potřeb a venkovní areál, ve kterém se nachází víceúčelové hřiště, hokejbalové hřiště a skatepark“ (Výroční zpráva 2011, 2012, 5). V rámci projektu Oratoř nabízí programovou nabídku v herně (např. stolní fotbal), půjčování sportovních potřeb a víceúčelového hřiště, hokejbalového hřiště a provoz skate parku.

Již v předchozích kapitolách jsme se zmínili, že nejnavštěvovanější sportovní akce jsou florbal, fotbal, stolní tenis. SaSM využívají ke své činnosti hřiště, která mají k dispozici v rámci svého zázemí. Tudíž odpadá nutnost si pronajímat od jiných organizací prostory, které jsou pro konání sportovní akce důležité.

SaSM mají vybudovaná víceúčelová hřiště. Oproti SHM mají tu výhodu, že akce dělají „doma“ a účastníkům můžou nabídnout i potřebné zázemí, které je ke sportovní činnosti důležité. V mnohých SaSM byly vybudována nebo zrekonstruována víceúčelová hřiště, horolezecké stěny. Nalezneme zde ale i skateboardové hřiště, posilovny a herny. Jelikož činnost některých SaSM je velmi široká, nezbyvá čas účastnit se některých sportovních akcí v rámci salesiánské rodiny.

SaSM se spolupodílí na organizaci s SHM na turnajích ve stolním tenise a malé kopané. Dále vypomáhají při zabezpečení školení pro fotbalové trenéry, kde poskytují svoje zázemí. V následujícím textu se budeme zabývat organizací turnajů ve stolním tenise a malé kopané.

5.2.3.1. Turnaje ve stolním tenise

Turnaje ve stolním tenise se konají ve spolupráci se Salesiánským hnutím mládeže – SHM. Turnaje se pořádají ve školním roce, přičemž jsou zorganizovány celkem čtyři turnaje. Během školního roku se turnaje pořádají v různých částech republiky – Brno, Ostrava, Havířov a Praha. Střídání pořadatelství je z důvodu ušetření finančních nákladů účastníků turnajů, ale i možnosti poznání prostředí a míst, kde salesiáni pracují. Turnaje organizuje vždy jeden ředitel, který má na starosti turnaje po celý školní rok. Bodovací turnaje jsou zakončeny Memoriálem Bohumila Vavroše. Bohumil Vavroš byl první, kdo se začal v SHM věnovat mládeži ve stolním tenise a trénoval ji a organizoval turnaje.

Proč vlastně se turnaje ve stolním tenise nadále v SHM organizují? Na tuto otázku odpověděl Jan Traxlex, jeden z pořadatelů stolních turnajů. Vidí v tom především motivaci pro děti, aby je tento sport chytil a touhu se dostat víc v dalším turnaji (viz. Příloha č. 1).

Vůči malé kopané a florbalu je stolní tenis do jisté míry individuální sport. I když se turnaje pořádají pro družstva, záleží na každém jednotlivci, jak se s danou rolí v turnaji poradí. Turnaje se pořádají pro chlapce i dívky.

Turnaj má charakter bodovací soutěže, který je určený jak pro jednotlivce, tak pro družstva. Po každém turnaji se družstvům na prvním až posledním místě připíše příslušný počet bodů a na konci soutěžního ročníku se vyhlásí konečný vítěz celkového turnaje. Turnaje se převážně účastní hráči ve věku od 12 do 25 let. Z nejlepších hráčů a družstev se skládá reprezentace, která republiku reprezentuje na mezinárodních hrách PGS.

PGS na přelomu dubna a května letošního roku organizovalo mezinárodní salesiánské hry v Polsku. Naše republika byla na těchto hrách zastoupena právě tímto sportem. Celkem naši hráči získali 6 medailí, z toho byla 1 zlatá, 4 stříbrné a 1 bronzová.

Před odjezdem na mezinárodní hry se reprezentace ve stolním tenise sešla ke dvěma víkendovým soustředěním. Soustředění mělo dvě roviny. Jedna rovina byla

sportovní, kde se trénovalo, probírala taktika, technika a další sportovní dovednosti, a druhá rovina byla duchovní. Soustředění, ale i mezinárodního turnaje, se účastnili duchovní z řad SDB.

SaSM zajišťují technicko – materiální zabezpečení turnaje, jako jsou prostory, ubytování účastníků turnaje, rozhodčí, stravu. SHM turnaje zabezpečuje turnaje po finanční stránce a to: platbu na cestovním pro ředitele turnaje, platbu za pronájem prostor, medaile a odměny. Celkem se v roce 2011 čtyř turnajů a závěrečného přeboru zúčastnilo 230 hráčů (Výroční zpráva SHM 2011, 2012).

5.2.3.2. Turnaje v malé kopané

Turnaje v malé kopané jsou realizovány ve spolupráci se SHM a SaSM. Obdobně jako u stolního tenisu SaSM poskytuje zázemí jako je hrací plocha, ubytování pro hráče, rozhodčí, stravu. Na základě předložených faktur SHM tyto pronájmy, služby a cestovné proplatí.

Bodovací turnaje v malé kopané se pořádají ve SaSM v Ostravě a Brně. Během školního roku se uskutečňují celkem 4 turnaje, kde se na základě celkově získaných bodů se rozhodne o vítězi. Jelikož se turnaje pořádají ve SaSM, jsou během turnaje přítomní i místní kněží, kteří si s hráči povídají, navazují kontakty, nebo jen tak rozebírají konkrétní zápas. Turnaje ve fotbale mají oproti florbalu tu výhodu, že turnaj se koná v místním středisku, kde se hráči mohou seznámit se životem a činností salesiánů.

V současné době malá kopaná v SHM prochází určitou krizí. V dřívějších letech se konaly turnaje pro chlapce do 12 let – Savio cup, od 13 – 15 let Magone cup, od 15 – 17 let Frasseti cup a pro starší chlapce nad 18 let to byl Trochta cup. Názvy turnajů jsou odvozeny od významných salesiánských osobností, které věkem korespondují s danou věkovou kategorií.

Hráči malé kopané se mohou zúčastnit spolu se stolním tenisem Mezinárodních salesiánských her PGS. Bohužel v tomto roce se těchto her nezúčastnili, protože se nedala dohromady reprezentace. Bylo to z důvodu, že turnaje ve fotbale byly málo obsazeny z jiných salesiánských středisek a SHM a nebyl dostatečný výběr hráčů, kteří by se těchto her zúčastnili. Navíc se nenašel ochotný vedoucí týmu.

Turnaje v malé kopané v SaSM, tak i ostatní akce, pořádají především dobrovolníci, kteří se chtějí aktivně podílet na rozvoji salesiánského díla. Celkem se v roce 2011 osmi turnajů 182 hráčů (Výroční zpráva SHM 2011, 2012).

6. Polisportive giovanili salesiane – PGS

6.1. Historie PGS

Polisportive giovanili salesiane (dále jen PGS) je mezinárodní sportovní organizace, která byla založena v salesiány v italském Turíně. Za zakladatele považujeme salesiána dona Gina Borgogna, který právě v Itálii zakládal v 50. letech minulého století katolické sportovní organizace. Jelikož sportovní akce nebyly místního charakteru, ale konaly se po celé Itálii, dostala organizace nový směr vývoje a je pojmenována Polisportive giovanili salesiane – PGS. Sportovní akce se nekonaly jen v Itálii, ale i na jiných místech v Evropě. V roce 1979 byla tato organizace uznána Italským olympijským výborem jako sportovní organizace.

U příležitosti 100letého výročí úmrtí dona Bosca v roce 1988 italská salesiánská provincie v Římě a rada PGS v Itálii přichází s myšlenkou, že sportovní akce by se měly konat v rámci celé Evropy – v této době dochází také k celé řadě společenských změn. V roce 1989 byla tato myšlenka uvedena ve skutečnost a od roku 1990 probíhají každý rok Mezinárodní salesiánské hry mladých. V roce 1994 na čtvrtých PGS hrách na Maltě byly podepsány nové stanovy pod hlavičkou PGS – Europa.

Po přijetí Maastrichtské smlouvy v roce 2002 je PGS – Europa uznána v celé Evropské unii a získává nový název PGS – International. PGS je zároveň členem mezinárodní katolické sportovní organizace FISEC.

6.2. Organizační struktura

Ve vedení PGS jsou zastoupení jednotlivé členské státy. Nejvyšší představitelem PGS je prezident organizace, kterým je v současné době Němec Georg Leibold. Jeho hlavním cílem je oživení PGS her. PGS hry nemají dostatečnou podporu u hlavních představených jednotlivých provincií. Vedení chce pomocí sportu odpovědět mladým na mnohé otázky, které je zajímají. Věří, že díky sportu se dosáhne požadovaných výchovných cílů.

Ve vedení jsou ještě zastoupeni dva viceprezidenti, generální tajemník, pokladník a sportovní ředitel. Zástupci těchto funkcí jsou z různých členských států, které jsou zastoupeny v PGS. Zástupci mohou být voleni z řad SDB, FMA, ale i ASC.

Členskými státy v PGS jsou: Itálie, Německo, Belgie, Španělsko, Portugalsko, Francie, Chorvatsko, Slovinsko, Malta, Rakousko, Polsko, Slovensko a Česká republika. Za Českou republiku byl jedním z členů PGS výboru Stanislav Paseka.

6.3. Sportovní řád PGS

K účasti na hrách PGS je nutné, aby stát, který se chce těchto her zúčastnit, byl zaregistrován. Jednotlivé členské státy mohou nominovat na hry hráče v jednotlivých disciplínách, ve kterých se bude soutěžit. Není nutné, aby zúčastněné státy nominovaly své hráče na všechny sporty. Vždy záleží, zda daný stát má pro danou disciplínu sestavenou reprezentaci. Her se může zúčastnit jen mládež od 12 do 18 let. Starší mládež může být v týmu jen jako doprovod. Doprovod musí zajišťovat pověřená osoba, která byla nominována mateřskou organizací – u nás je to SHM.

Každé sportovní družstvo musí mít na hrách svůj dres. Pokud je to možné, dresy by měly být v národních barvách. Např. naše fotbalová družstva, když byla na těchto hrách, měla oficiální fotbalové dresy.

6.4. Sporty v PGS

Na hrách PGS se pořádají následující sporty:

- Malá kopaná
- Fotbal -
- Stolní tenis
- Basketbal
- Volejbal

K tomu, aby na hry byla zařazena nová sportovní disciplína, musejí se domluvit minimálně čtyři země, že na hry vyšlou reprezentaci. Pokud se tak nestane, disciplína na hry není zařazena.

Závěr:

Ve své diplomové práci jsem se zabýval salesiánskou rodinou jejími třemi větvemi v České republice (Spolupracovníky Dona Bosca, Dcerami Panny Marie Pomocnice a Salesiánskými spolupracovníky) a salesiánskou pastoračí pomocí sportu. Jelikož jsem aktivním členem Salesiánského hnutí mládeže a duchovně zaměřený člověk, bylo mým cílem v této práci poukázat na možnost, že život řeholního společenství tvoří nejen zasvěcení lidé, jak se obecně předpokládá, ale i lidé, kteří žijí ve světské společnosti. Dalším cílem bylo prokázat, že sport je vhodným prostředkem pastorače.

V první polovině práce jsem se věnoval pastorači, zvláště pak té salesiánské, dále jsem se pokusil vysvětlit salesiánský výchovný styl, který je především založený na preventivním systému, osobním přístupu a vztahu mezi vychovávajícím a vychovatelem. Čtenáři jsem se snažil přiblížit salesiánskou rodinu, kterou zastupují u nás tři nejrozšířenější větve, jejího zakladatele Jana Bosca a činnost salesiánské komunity u nás.

V druhé polovině práce jsem se snažil vysvětlit pojem sport, vztah křesťanství a společnosti ke sportu. Snažil jsem se objasnit pojmy sport, výchova skrze sport a poukázat na salesiánskou výchovu skrze sport.

Salesiánská výchova skrze sport probíhá především v salesiánských střediscích a Salesiánském hnutí mládeže. Na výchově a pastorači se podílejí jak zasvěcené osoby, tak laici se sliby nebo dobrovolníci, kteří sympatizují se salesiánským dílem. V rámci sportovní činnosti salesiáni pořádají i Mezinárodní hry, které jsou vedeny pod hlavičkou PGS. Účastí na těchto hrách se hráčům naskýtá možnost poznat širokou salesiánskou rodinu ve světě, zvyky v jednotlivých zemích, kde se hry konají, ale hlavně navázat nové přátelství.

Celá tato práce byla napsána za účelem ukázat, že i církevní řeholní řád a jeho laičtí spolupracovníci dokážou jít s dnešní dobou a nabízet atraktivní a smysluplné trávení volného času.

Resumé:

V této práci se se nejdříve zaměřuji na vysvětlení pojmu pastorační práce a toho, co je salesiánská pastorační práce, jaké jsou nové formy salesiánské pastorační práce a její cíle. Salesiáni mají ustanovený odbor pro pastorační práci mládeže, který předkládá jednotlivým provinciím a komunitám své návrhy a doporučení. Salesiáni působí na všech kontinentech ve 122 zemích a jejich pohledy na pastorační práci jsou rozdílné. Hlavní důraz při pastorační práci se klade na jednotu a komplexnost jednotlivých pastoračních projektů. V práci ukazují model pastorační práce v oratořích, salesiánských střediscích a školách, na kterých salesiáni působí, ať se jedná o učňovské, střední nebo vysoké školy.

K tomu, aby salesiánská pastorační práce byla účinná, využívají salesiáni svůj výchovný styl. Salesiánský výchovný styl je založený na preventivním systému Dona Bosca, který je v salesiánské rodině praktikován více jak 150 let. Preventivní systém je založen na třech pilířích, a to rozumu, náboženství a laskavosti. Výhody preventivního systému jsou především ve vztahu mezi vychovatelem a vychovávaným. Tak jako je pro sportovce důležité připravovat se na vrchol sezóny tréninkem, jsou pro salesiánskou rodinu důležitá duchovní cvičení, která mají především formovat salesiána pro jeho osobní život. Ke každodenní formaci don Bosco využíval ve svých oratořích večerní slůvka, která kluky povzbuzovala, upozorňovala na možné problémy nebo byla jen pro pobavení.

Salesiánská rodina patří mezi jedny z největších křesťanských společenství. V práci jsem se zaměřil na tři největší větve, které u nás působí, a to na Salesiány Dona Bosca, Dcery Panny Marie Pomocnice a laický řád Sdružení salesiánů spolupracovníků. Všechny tři větve se podílejí na pastorační práci mládeže a zároveň se podílejí na organizaci a zajišťování sportovních kroužků a akcí. V práci jsem uvedl i rozhovory s vybranými zástupci salesiánské rodiny, kteří vnímají sport jako jednu z možností oslovení a otevření se mládeže a jako jeden z výchovných prostředků dnešní doby.

Do druhého vatikánského koncilu sport z pohledu křesťanské církve zaujímal jinou pozici, než je tomu dnes. Podle závěrů druhého vatikánského koncilu má člověk pro obcerstvení své duše využívat jak kulturní, tak i sportovní aktivity. Sport má bezesporu výchovný vliv na mládež. Výchovou pomocí sportu můžeme dosáhnout toho, že si uvědomíme význam kolektivu – rodiny, zlepšení komunikace, uvědomění

si autority a osobnosti, jak trenéra, tak vychovatele, nebo rodiče. Salesiánská výchova skrze sport vede mládež k čisté a mravní výchově.

Sportovní činnost v rámci salesiánské rodiny se odehrává především ve dvou organizacích a to v Salesiánském hnutí mládeže a v Salesiánských střediscích. Obě organizace jsou plně závislé na dobrovolnících, kteří jsou ochotni zorganizovat sportovní akce, při kterých je salesiáni duchovně nebo materiálně podpoří. Nejrozšířenějšími sporty jsou florbal, fotbal a stolní tenis. Nejlepší hráči stolního tenisu se letos zúčastnili Mezinárodních salesiánských her PGS v polském Krakově, kde získali celkem 6 medailí.

Salesiáni v naší společnosti nevystupují jen jako duchovní řád, ale nabízejí smysluplné trávení volného času se zaměřením nejen na sportovní aktivity. V rámci salesiánských aktivit je možné procestovat i kus světa, poznat jiné národy a navázat nová přátelství.

Resume – anglicky

In this thesis, I first focus on explaining the term of pastoral work, what Salesian pastoral work involves, what are its new forms and goals. Salesians have established a department for Youth Pastoral Work which prepares proposals and recommendations for each province and community. As Salesians are active on all continents, in 122 countries their view of pastoral work varies. Main stressed aspects of pastoral work are therefore integrity and complexity of each pastoral project. In the thesis, I introduce a pastoral work model in oratories, Salesian Youth centers and at high schools or colleges where the Salesians are active.

In order to achieve an effective pastoral work, Salesians use their own style of education. Salesian educational practice is based on a preventive system of Don Bosco that has been used in the Salesian Family for over 150 years. The preventive system rests on three pillars: reason, religion and loving kindness. The relationship between the educator and the educatee is the main advantage of this preventive system. Similar as it is important for a sportsman to train and prepare for the top season, it is important for the Salesian Family to attend spiritual exercises that shall form a Salesian and his personal life. In his oratories, Don Bosco used “good night words” for everyday formation that encouraged boys, brought possible problems into focus or served just as a joke.

Salesian Family is one of the biggest Christian communities. In this thesis, I describe three greatest branches that are active in the Czech Republic: Salesians of Don Bosco, Daughters of Mary Help of Christians and the movement of laity Association of Salesian Cooperators. All the three branches are involved in pastoral youth work and take part in organizing and arranging sporting activities and events. In this thesis, I also present interviews with selected members of the Salesian Family who consider sport as an occasion to approach the youth and as an element of up-to-date education.

There used to be a totally different view of sport by the Christian Church before the Second Vatican Council. According to the conclusions of the Second Vatican council, man shall use both cultural and sportive activities to refresh their spirits. Sport has undoubtedly an educational influence on the youth. By means of sport one can realize the importance of a team or family; one can realize authority and

personality of a coach, educator or parent. Sport can also train and improve communication. Salesian education by means of sport supports pure and moral character.

Salesian Youth Movement and Salesian Youth Centers are the two establishments that organize sportive activities within the Salesian Family. Both of them are fully dependent on volunteers willing to arrange sportive events. Salesians support them materially and spiritually. The most popular sports are floor ball, football and table tennis. This year, the best table tennis players took part in the International Salesian Games PGS in Krakow (Poland) and won 6 medals.

Salesians do not work for the society as just a spiritual order but they offer reasonable leisure time activities covering not merely sports. Under the patronage of Salesians one can also travel over a piece of world, experience other nations and start new friendships.

Referenční seznam:

BIBLE.

Biskup Pavel. (2012). *Guadium et spes*. Retrieved 8. 6. 2012 from the World Wide Web:

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html.

Balík, J. (2004). *Na cestě s mladými*, Praha: Paulínky.

Bosco, T. (1989) *Don Bosco*. Řím: Portál.

Bosco, T. (1994) *Duchovní cvičení s Donem Boskem*. Praha: Portál.

Bosco, T. (2005). *Život Dominika Savia*. Olomouc: Matice cyrilometodějská.

Bosco, T., Nanni, C. (2006). *Dej mi duše: Salesiánská tradice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.

Brocardo, P. (1999). *Člověk a světec*. Bratislava: Saleziáni Don Bosca.

Čechák, V., Linhart, J. (1986). *Sociologie sportu*. Praha: Olympia.

Čeští salesiáni v exilu. (1988). *Svatý Jan Bosko*. Řím.

Dcery Panny Marie Pomocnice. (2012). *FMA - Dcery Panny Marie pomocnice*. Retrieved 18. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.fma.cz/>.

Dovalil, J. a kol. (1982). *Malá encyklopedie sportovního tréninku*. Praha: Olympia.

Ferrero, B. (2004). *Šťastní rodiče*, Praha: Portal.

Frömel, K. (2002). *Kompendium psaní a publikování v kinantropologii*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Hanáková, M., Trávníček, J., Vracovský, J., Sklenář, M., Mokrejš, P. (2008) *Animátorský slabikář*. Praha: Salesiánská asociace Dona Bosca.

Hnízdil, J. (2000). *Doping, aneb, Zákulisí vrcholového sportu*. Praha: Grada.

Hnízdil, J. (2012). *Špičkový sport jinak | Magazín zdraví*. Retrieved 5. 6. 2012 from the World Wide Web: <http://www.magazinzdravi.cz/spickovy-sport-jinak>.

Hogenová, A. (1999). *Etika sportu*. Praha: Karolinum.

Huizinga, J. (1971). *Homo ludens : o původu kultury ve hře*. Praha: Mladá fronta.

Charta společenství. (2009). Praha: Salesiánská provincie.

Chávez, P., V. (2010). *Salesiánská pastore mládeže*. Praha: Salesiánská provincie.

Ignác z Loyoly. (1922). *Duchovní cvičení svatého Ignáce z Loyoly*. Svatý Hostýn: Hlasy Svatohostýnské.

- Jan Pavel II. (1995). *Evangelium vitae*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská.
- Jan Pavel II. (1996). *Redemptor hominis*. Praha: Zvon.
- Jan Pavel II. (2000). *Jubileum sportovcům*. Retrieved 2. 6. 2012 from the World Wide Web: http://www.orel.cz/profil/duchovno/kazani_jubileum.html.
- Jan Pavel II. (2004). *Vstaňte, pojd'me*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Kaplánek, M. (1999). *Pastorace mládeže*, Praha: Salesiánská provincie.
- Kaplánek, M. (2002). *Práce s mládeží jako „evangelizační prostor“*. Retrieved 9. 6. 2012 from the World Wide Web www.tf.jcu.cz/getfile/308ecc756bef1bb2.
- Kopecký, J. (n. d.), *Výchovná metoda sv. Jana Bosca*. Samizdat.
- Kopecký, J. (1997). *Tvé misie budou na severu*. Praha: Portál.
- Lebioda, D., A. (2005). *Tajemství papeže*. Praha: Volvox Globator.
- Makoš. (2012) *Články*. Retrieved 6. 5. 2012 from the World Wide Web: <http://www.sdb.cz/sport-a-vychova/>.
- Martens, R. (2012). *Komunikace se sportovci : Volejbal-Metodika.cz*. Retrieved 8. 6. 2012 from the World Wide Web: <http://treneri.volejbal-metodika.cz/materialy/detail/163/>.
- Martini, C., M. (1993). *Don Bosco nám píše*. Praha: Adalbert.
- Mazal, F. (2000). *Hra a hraní*. Olomouc: Hannex.
- Med, O. (1992). *Český don Bosco*, Olomouc: Matice Cyrilometodějská.
- Nekola, J. (2000). *Doping a sport*. Praha: Olympia.
- Oborný, J. (2001). *Filozofické a etické pohľady do športovej humanistiky*. Bratislava: Slovenská vedecká spoločnosť pre telesnú výchovu a šport.
- Opatrný, A. (2001). *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Orel. (2012). *Orel - křesťanská sportovní organizace*. Retrieved 25. 4. 2012 from the World Wide Web: <http://www.orel.cz/>.
- O'Sullivan, J. (2007). *Prezident, papež a premiérka*. Praha: Ideál.
- Palán, A. (2012, červen 12 – 18). Fotbal hrají i kněží – čeští i moravští. *Katolický týdeník*, 24, p 4.
- Pelánek, R. (2008). *Malostrukturovaná hra – Larpedie*. Retrieved 6. 6. 2012 from the World Wide Web: http://wiki.larpy.cz/Malostrukturovan%C3%A1_hra.
- PGS Italia. (2007). *PGS Italia - Polisportiva Giovanili Salesiane*. etrieved 10. 6. 2012 from the World Wide Web: <http://www.pgsitalia.org/index.asp>

- Salesiani di Don Bosco. (2010). *SDB.ORG*. Retrieved 15. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.sdb.org/>.
- Salesiáni Dona Bosca. (2012). *Homepage :: SDB.CZ*. Retrieved 18. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.sdb.cz/>.
- Salesiánské hnutí mládeže. (2012). *Salesiánské hnutí mládeže*. Retrieved 21. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.shm.cz>.
- Sdružení salesiánů spolupracovníků. (2012). *Sdružení salesiánů spolupracovníků*. Retrieved 18. 3. 2012 from the World Wide Web: <http://www.ascczech.cz/rs/>.
- Sekot, A. (2003). *Sport a společnost*. Brno: Paido.
- Sommer, J. (2003). *Dějiny sportu, aneb, O sportech našich předků*. Praha: Fontána
- Sport a křesťanský život*. (1995). Retrieved 23. 5. 2012 from the World Wide Web: http://www.pgsitalia.org/docs/pastorale_e_sport/SPORT%20E%20VITA%20CRISTIANA.pdf.
- Stanovy salesiánů spolupracovníků
- Stanovy Společnosti svatého Františka Saleského
- Stuchlý, I. (1935). *Svatý Jan Bosco*. Brno: Občanské tiskárny.
- Svoboda, B. (2000). *Pedagogika sportu*. Praha: Karolinum.
- Štechová, M. (1937). *Život světcův - Svátý Jan Bosco*. Praha: nakl. A. Neuberta.
- Teofan, Z. (2004). *Povzbuzení k duchovnímu životu*, Olomouc: Centrum Aletti.
- Váňová, J., Kaplánek, M. (2002). *Práce v salesiánském duchu*. Praha: Salesiánská provincie.
- Vracovský, J. (2002). *Chaloupky*. Praha: Portál
- Vyhláška 432/1992 Sb.
- Výchovně pastorační projekt*. (2001). Salesiánská provincie Praha, Provinciální kapitula.
- Výchovně pastorační projekt*. (2007). Salesiánská provincie Praha, Provinciální kapitula.
- Výroční zpráva SHM 2010*. (2011), Praha: Salesiánská hnutí mládeže.
- Výroční zpráva SHM 2011*. (2012), Praha: Salesiánská hnutí mládeže.
- Výroční zpráva 2011*. (2012), Praha: Salesiánská středisko mládeže.
- Walsch, M. (1995). *Jan Pavel II*. Brno: Barrister & Principal.
- Zákon 76/1978 Sb.

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Rozhovory	86
Příloha č. 2 – Propozice na turnaje	96

Příloha č. 1 - Rozhovory:

Mgr. Pavel Kvapil

Zaměstnání: ředitel obchodní firmy

Pozice v salesiánské rodině: provinciální koordinátor

1. Podílí se spolupracovníci na nějaké formě pastorace prostřednictvím sportu?

Přiznám se, že nám přehled o všech formách pastorace, na kterých se ASC podílí. Zním několik spolupracovníků, kteří se věnují sportovním aktivitám v rámci SHM nebo pracují ve Střediscích mládeže založených u Salesiánských komunit. I tam jsou sportovní aktivity přirozenou součástí programu.

2. ASC a SHM společně připravují duchovní cvičení. Jak vnímáš skutečnost, že se spolupracovníckých duchovních cvičení účastní také lidé z řad SHM?

Velmi pozitivně, je to jedna z možností, jak mohou spolupracovníci obohatit SHM. Jsme vedeni stejnou touhou: přinášet mladým lidem dobrou zprávu, že jsou Bohem milovaní. K tomu sami potřebujeme hluboké zakotvení v Bohu. Jinak zůstane naše činnost jalová.

3. Co pro tebe osobně představuje sport?

Odpočinek i námahu, radost z pohybu, setkání s lidmi, soupeření, napětí, umění vyhrát i prohrát, a posléze krásnou žízeň na pivo (úsměv)

4. Sport je jedním z fenoménů doby. Neuvažovali jste někdy zorganizovat „sportovní olympiádu“ napříč salesiánskou rodinou? Disciplínami by mohly být třeba fotbal, volejbal, kuželky, petang atd....

Nápad je to dobrý, síly a čas omezené. Na úrovni provinciální rady to není reálné. Pokud by se našla parta nadšenců, za pokus to stojí. Třeba aspoň na místní úrovni.

Děkuji za rozhovor.

Ing. Dagmar Vedrová, FMA

Zaměstnání: předseda Klubu SHM Ostrava - Zábřeh

Pozice v salesiánské rodině: Sestra FMA, v současné době inspektoriální vikářka

1. Jsi jedna ze zakládajících členek SHM. Co bylo prvotní myšlenkou vedoucí k založení SHM?

Devadesátá léta byla celkově dobou velkého zakládání. My, sestry FMA, jsme např. zakládaly své první oficiální komunity, svá první díla – zkrátka, vystupovaly jsme z podzemí na veřejnost. A celkem brzy jsme viděly, že je nezbytné vytvořit organizaci, uznávanou státem, která by zastřešovala především sportovní a kulturní akce pro mladé lidi, byla by partnerem pro jednání s ministerstvy, popř. některými občanskými iniciativami v oblasti získávání finančních dotací a zároveň by byla i místem, kde se v úzké spolupráci setkávají SDB, FMA, ASC (tenkrát ACS) a mladí lidé, kteří jsou ochotni nasadit svůj čas a své síly pro druhé. K založení SHM nás také silně motivovala naše sestra Věra Vorlová, která žila dlouhá léta v Itálii a měla velkou zkušenost s prací v italském MGS. Zároveň se objevila myšlenka pozvat do zakládajícího týmu JUDr. Květoslavu Korcovou, aby nám pomohla upravit všechny náležitosti po právní stránce a také správně zformulovat první Stanovy. Ze salesiánů s námi v té době hodně spolupracoval P. Jaroslav Kuchař.

SHM mělo tenkrát jinou strukturu. Bylo rozděleno na oblasti, pod jeho hlavičkou probíhaly různé sportovní turnaje, prázdninové chaloupky a hlavní kulturní akce s názvem Festa.

2. Letos SHM slaví 20 let od svého založení. Splňuje jeho působení tvá očekávání?

My jsme asi tenkrát neměli nějaká příliš velká očekávání. Byli jsme rádi, že SHM vzniklo, že se vyvíjí, hledá svou formu i své postavení ve společnosti. Myslím, že dnes můžeme jen děkovat Bohu za to, že se SHM udrželo (vždyť různých organizací a iniciativ, které vypadaly nadějně a nakonec zanikly, bylo také dost) a že se jeho prostřednictvím podařilo vykonat mnoho dobra.

3. Jaké byly Tvoje předchozí zkušenosti s prací v neziskové organizaci? Jaký je rozdíl mezi prací v SHM a pro kongregaci FMA?

Pracovala jsem v Katechetickém středisku Arcibiskupství pražského, byla jsem ředitelkou Veselé školy u Panny Marie Sněžné a ředitelkou Dívčí katolické školy s domovem mládeže, kterou jsme, my sestry FMA, založily v našem domě v Praze – Karlíně. Byly to sice hodně různé aktivity a především různá cílová skupina

(katechetů Pražské arcidiecéze, děti a farníci z rozsáhlé farnosti Panny Marie Sněžné a nakonec děvčata bez studijních předpokladů, většinou s velmi těžkým sociálním zázemím, z nevěřícího prostředí, s nejrůznějšími životními traumaty), ale pro mne to byla vždy práce pro Boží království a snaha nasadit své síly tam, kde mě Pán Bůh právě potřebuje. Ve všech těchto činnostech silně oceňuji spolupráci a obětavost těch, kteří se se mnou podíleli na všech radostech a těžkostech a ochotně mi pomáhali.

Kongregace Dcer Panny Marie Pomocnice je pro mne rodinou, takže cokoliv dělám pro sestry, není pro mne žádným zaměstnáním, kde bych se dívala na výdělek a výkon, ale je to pro mne služba těm, kteří se mnou patří do stejné duchovní rodiny.

Klub SHM pro mne představuje krásné pole spolupráce s laiky, s mladými lidmi, kteří u nás vyrostli jako děti, je to jedinečná tvůrčí možnost dobrovolného zapojení nejrůznějších iniciativ pro výchovu a rozvoj dětí a mladých lidí. Na práci v SHM se mi moc líbí právě ta dobrovolnost, možnost kreativního řešení toho, co vidíme, že je potřeba, nebo o co děti mají zájem, a také možnost práce opravdu v salesiánském duchu. Jsem ráda, že v současné době mohu pracovat i v managementu i v přímé činnosti s dětmi.

4. Jak vnímáš dnešní pastorační mládeže oproti pastorační před dvaceti lety?

Vnímám celkový posun naší společnosti a tím samozřejmě i významné změny v pastorační. Myslím, že jsme se více otevřeli práci s nevěřícími a hledajícími (tedy evangelizační činnosti), a to je moc dobře, protože z totality jsme byli zvyklí pracovat více méně jen s věřícími mladými lidmi a rodinami. Jsme zaměřeni na výchovu, takže pro nás je výchova pastorační a pastorační výchovou. Je velmi důležité vést mladé lidi ke správným hodnotám, dobrému lidství, k dobrovolnictví, schopnosti vnímat potřeby druhých a snažit se na ně odpovídat atd. To jsou často hodnoty úplně opačné než ty, které jsou předkládány společenským tlakem. Dnes je pro mladého člověka možná ještě těžší být jiný, než jsou ostatní, než tomu bylo dříve. Také se značně rozšířil vliv techniky, médií, internetu, takže i to je pro nás výzva používat tyto techniky k dobru a hlásání Kristovy radostné zvěsti.

5. Co přináší SHM v Ostravě nového (jiného) než běžná střediska volného času?

Naše středisko působí v Ostravě-Zábřehu již od roku 2000, ale klubem SHM jsme se stali v roce 2007. Nabízíme zájmové kroužky, volnou oratoř (otevřený klub), jednorázové akce, výlety, prázdninové pobyty i příměstské tábory, řemeslné dílny, na kterých spolupracujeme s okolními základními školami, a naším specifikem je zahrada s basketbalovým hřištěm, pískovišti a dětskými prvky. Zvláštní pozornost věnujeme dětem ze sociálně slabšího prostředí, proto i poplatky u nás jsou takové, že si je může opravdu každý dovolit. Snažíme se vytvořit prostředí kamarádství, otevřenosti, bezpečí, kde se děti cítí dobře a ví, že jsou přijímány takové, jaké jsou. V kroužcích, v oratoři i při akcích usilujeme o to, aby to nebyla jen zábava nebo prosté trávení volného času, ale aby se děti i něco naučily, někam se posunuly, zkrátka – rozvíjely svou osobnost. Ty, které jsou otevřené a projeví zájem, se snažíme vést i k víře, ale nikoho do ničeho nenutíme. Za všechny se také modlíme a prosíme Pána, aby se s ním mohly setkávat přímo v nás.

Děkuji za rozhovor.

Mgr. Marek Sklenář

Zaměstnání: vikář (zástupce provinciála), delegát pro pastorační

Pozice v salesiánské rodině: vikář (zástupce provinciála), delegát pro pastorační

1. V salesiánské rodině patříš mezi aktivní členy. Jak vnímáš formaci mládeže pomocí sportu?

Pozitiva sportu pro formaci, resp. asi lépe výchovu mládeže vnímám v těchto bodech:

- pohyb a fyzický rozvoj - zvláště v dnešní době, kdy přirozený pohyb v mladé generaci ubývá
- spolupráce a rozvoj vztahů ve skupině - zvláště u kolektivních sportů
- rozvíjení fair-play
- podpora soustavného zájmu mladých lidí

2. Co tebe osobně vedlo k tomu, že se angažuješ v animátorské škole?

Na předchozím působišti jsem se angažoval na místní úrovni v přípravě animátorů. U zrodu salesiánské školy animátorů jsem ale nestál, byl jsem přizván ke spolupráci v druhém roce. Později, když jsem dostal odpovědnost celkově za pastorační, stala se animátorská škola pro mě i úkolem, který vyplývá z mé funkce.

3. Pro salesiány pracují i animátoři, kteří absolvují animátorskou školu, kterou vedeš. Jakým způsobem získáváte nové animátory a dobrovolníky?

Animátorská škola vznikla především jako podpora pro jednotlivá salesiánská místa. Z toho důvodu jsou přednostně oslovována salesiánská střediska a kluby SHM. Přes nabídku na webu, příp. různé akce, které pořádá salesiánská rodina, mají v menší míře zájem i mladí lidé odjinud. Od nich ale očekáváme do budoucna nějaký trvalý kontakt s širší salesiánskou rodinou.

4. Jsi duchovním rádcem pro SHM. Co všechno tato služba pro SHM přináší a kam podle tebe směřuje SHM?

Vzhledem k tomu, že pro službu duchovního rádce SHM nejsem nijak zvlášť vyčleněn, mohu ji vykonávat jen v omezeném rozsahu. Obsahem tak v prvním roce mé služby bylo mj.: podpora vzdělávání pracovníků klubů (např. přes animátorský

kurz), prohlubování spirituální a salesiánské pedagogické práce v klubech (podpora jednotlivých aktivit jako např. žehnání dobrovolníkům, nabídka účasti kněze na tábore, zprostředkování témat pro tábory, distribuce salesiánské literatury apod.), rozhovory s představiteli klubů, mapování situace v klubech v oblasti přípravy místních pracovníků, podpora hlubšího neformálního začleňování SHM do salesiánské rodiny (nyní např. přes připravované celostátní setkání mládeže - možnost společného prezentačního stánku s ostatními složkami salesiánské rodiny...)

5. Sport patří mezi fenomén dnešní doby. Je tedy podle tebe vhodným prostředkem pro pastorační práci?

Sport jako pastorační nástroj lze využít, pokud se naplňují body z první odpovědi. Profesionální a vrcholová úroveň sportu ale v sobě skrývá velká nebezpečí, že sport již není nástrojem, ale cílem, příp. nástrojem pro jiné než pastorační cíle (zisk...).

Děkuji za rozhovor.

Michal Přívratský

Zaměstnání: řidič MHD

Pozice v salesiánské rodině: animátor - dobrovolník

1. Jak ses dostal k salesiánům? Jaká myšlenka tě oslovila, že pro ně pracuješ?

Byla to obrovská náhoda. Někdy v průběhu roku 1999 se mi náhodou dostal do rukou časopis Mladý svět, kde byl velký článek o salesiánském aspirantátu v Počernicích a o Salesiánech vůbec. Myšlenka této činnosti mne velmi nadchla a již v roce 2000 jsem se v létě zúčastnil Setkání se Salesiány v Sebranicích a stále více jsem se pro tuto činnost nadchnul. No a v říjnu téhož roku jsem se přistěhoval do Ostravy a začal pracovat ve zdejším středisku.

2. Působíš v salesiánském středisku. Jaká je zde tvoje pozice a co všechno máš na starosti?

Pracuji zde již pouze jako dobrovolný animátor, protože mi má práce nedovoluje větší zapojení se. Pomáhám alespoň organizováním fotbalových turnajů a dalších akcí, jezdím vařit na tábory a chaloupky a občas pomůžu, kde je třeba.

3. Co tě podněcuje k pořádání sportovních akcí?

Fotbalové turnaje organizuji již cca 25 let, takže v tom nějakou praxi mám. Ale vždy je pro mne největší odměnou rozzářená tvář malého fotbalisty, který něco dokázal. I když jsem někdy již tzv. hotovej, hned druhý den vymyslím novou akci.

4. Jsou někdy i chvíle, že to chceš někdy vzdát? Co ti pomáhá se opět nadchnout?

Do situace, že bych to vzdal, se dostávám dost často, a to i vzhledem k mému zdravotnímu stavu, ale vstupem do Boska (pozn. SaSM v Ostravě) vždy jako bych dostal nový impuls a hned něco vymyslím. To ale platí i pro tábory, kde je pro mne impulsem prázdný talíř a spokojený úsměv strážníků.

5. Myslíš, že je možné skrze sport přivést mládež k víře?

Určitě, mám s tím osobní zkušenost. Ve druhém roce mého působení v Ostravě jsme přijeli z fotbalového tábora a kluci hned druhý den chtěli ještě někam vyrazit. Vzhledem k tomu, že byla volná naše chalupa Salaš ve Pstruží, využili jsme toho a ještě na 4 dny vyrazili na chaloupku. Jel s námi i bratranec jednoho fotbalisty, který nikdy do střediska nechodil, a ten se strašně zajímal o to, proč a co se vůbec modlím (breviář), proč se modlíme před jídlem, před spaním, co nám to vůbec dává a proč je tam vůbec tak úžasná atmosféra. Měl jsem s ním i s ostatními dlouhé diskuse a výsledek? Ještě ten rok se dal pokřtít, pravidelně chodí ministrovat a stal se z něj hluboce věřící člověk.

6. Organizuješ pro SHM a salesiánská střediska školení fotbalových trenérů. Na jaké úrovni by měly, dle tvého názoru, fungovat kluby, které se věnují fotbalu?

Jsme ryzí amatéři a veškerý sport v SHM funguje na bázi dobrovolnosti. Přesto je rozdíl mezi např. stolním tenisem, který je sportem individuálním, a kolektivním fotbalem, který je náročnější jak na psychiku, tak i na odbornost. Proto si myslím, že všichni, kdo trénují fotbal v SHM, by měli mít absolvovanou základní licenci C – pro mládež, kde se mimo jiné dozvědí i fotbalová specifika při úrazech apod. Myslím si, že absolvování tohoto kursu může velmi prospět jak hráčům, tak i vedoucím.

7. Jak takové školení probíhá a dlouho trvá?

Jedná se o víkendový kurz. Školní začíná zpravidla v pátek v 15 hodin zdravotní a taktickou přípravou. V sobotu se dopoledne obě témata dokončí a pokračuje se ukázkou tréninkové jednotky, kterou každý absolvuje na vlastní kůži. Odpoledne se sleduje fotbalového utkání a společný rozbor. V neděli se pokračuje pravidly a dělá závěrečný test.

8. Kdo se podílí na organizaci školení?

Přednášejí trenéři I. třídy, kteří mají na toto školení oprávnění, dál je to doktor, který má na starosti zdravotně a rozhodčí, kteří jsou lektory.

Děkuji za rozhovor.

Jan Traxler

Zaměstnání: Ekonom

Pozice v salesiánské rodině: dobrovolník v SHM

1. Jak ses dostal k salesiánům? Jaká myšlenka tě oslovila, že pro ně pracuješ?

Jako dítě jsem řadu let trávil čas v salesiánském středisku mládeže v Pardubicích. Vlastně se dá říct, že tady jsem získal lásku k ping-pongu a naučil se základy. Mnoho let jsem jezdil na salesiánské turnaje jako účastník. Když pak zemřel organizátor ping-pongových turnajů, nebyl po ruce nikdo, kdo by v jeho práci pokračoval. Mně bylo tou dobou 18 let a už jsem na pár turnajích vypomáhal, tak jsem si řekl, že se toho ujmu a přeju ze strany účastníka na stranu pořadatele. Od té doby organizuji každoročně 5-10 turnajů.

2. Působíš v salesiánském středisku. Jaká je zde tvoje pozice a co všechno máš na starosti?

Působím jako dobrovolník v roli koordinátora akcí SHM ve stolním tenise.

3. Co tě podněcuje k pořádání sportovních akcí?

Mám k ping-pongu vztah a vím, jak důležité jsou turnaje pro děti, pokud jde o jejich motivaci do pravidelné činnosti. Je to stejné jako v zaměstnání, pokud před sebou vidíte možnost nějakého kariérního růstu, máte mnohem větší motivaci k práci. I děti potřebují motivaci, aby se nějaké činnosti dokázaly soustavně věnovat. U sportu jsou tou motivací nejčastěji výsledky. Když vás na turnaji někdo porazí, motivuje vás to více trénovat, zlepšovat se, abyste příště vyhrál.

4. Stává se ti někdy, že chceš tuto práci vzdát? Co ti pomáhá se opět pro ni nadchnout?

Cítím se už vyčerpán. Navíc jsem se nedávno oženil a plánujeme zakládat rodinu. Takže víkendové akce budu muset omezit. Není to otázka nadšení, ale možností. Momentálně za sebe hledám náhradu, aby nastavená činnost mohla dál fungovat.

5. Myslíš, že je možné skrze sport přivést mládež k víře?

Určitě. Na druhou stranu je otázkou, zda to je cíl naší činnosti. Já to tak třeba nevnímám. Podle mě je smyslem naší činnosti hlavně pomáhat mladým v jejich osobnostním růstu, a to po všech stránkách. Jednou z nich může být i duchovní stránka a vztah k víře. Rozhodně to ale neberu jako cíl.

6. V letošním roce ses zúčastnil Mezinárodních salesiánských her. Vnímáš jiný duchovní rozměr při sportovních akcích v zahraničí, než je tomu u nás?

Rozdíl je dán kulturou a historií jiných národů. Většina Čechů se nehlásí k žádné víře a nepraktikuje žádné náboženské zvyky. Naproti tomu třeba v Polsku nebo Itálii je křesťanská tradice mnohem hlouběji zakořeněná. Takže není divu, že i při sportovních akcích vidíme jednotlivé skupinky sportovců se společně modlit před jídlem apod. To u nás není zvykem. Ale i u nás cíleně do programu sportovních akcí zahrnujeme určité duchovní prvky, například krátké nedělní slůvko, nebo ohlédnutí za uplynulým dnem.

Děkuji za rozhovor.

Stanislav Paseka

Zaměstnání: Vychovatel

Pozice v salesiánské rodině: dobrovolník v SHM, spolupracovník ASC

1. Co bylo prvotním impulzem začít organizovat sportovní akce v SHM?

Byl nedostatek možností pro děti ve sportovním vyžití. Byly u nás jen oddíly vybraných sportovních klubů a děcka, která jsou jednoduše mimo standartní výkon, si chtěla také zahrát. Kvůli tomu jsme udělali takovou amatérskou stránku sportu.

2. Jakých sportů se to týkalo?

Jednalo se o florbal, malou kopanou a stolní tenis.

3. Kdy jste začali s organizací prvních sportovních kroužků?

Florbal se u nás začal oficiálně hrát od roku 1994. Hned na to jsme začali organizovat turnaje, které byly ze začátku jen místní záležitost. Nabídka turnajů byla ze začátku pro děcka v kroužku a rozšířily jsme ji i pro místní školy, které se chtěly připojit. Postupně se turnaje začali otevírat i pro okolní organizace a pro celou republiku.

4. Turnaje tedy nebyly určeny jen pro SHM?

Měli jsme třeba pět, šest svých týmů a k tomu jsme připojili jiné týmy z okolí. Nebo se připojila děcka, která někdy přišla si jen tak zahrát a udělala si svůj tým.

5. Kdo u vás vede tréninky? Jsou ve vašem klubu trenéři amatéři nebo s licencií?

Ze začátku to bylo jakoby amatérsky, a potom si někteří z nás udělali kurzy. Co se týče florbalu, to jsem byl třeba já. Mám trenérský kurz ve florbalu a stolním tenise. V Ostravě se konaly pravidelné kurzy pro malou kopanou, ale toho jsem se neúčastnil. Malou kopanou jsem sice hrával, ale kurz mě nelákal.

6. V Ostravě se ale kurzy dělaly jen pro malou kopanou?

Ano.

7. A co se týče ostatních sportů?

Tak to jsme se napojili na Dům UM v Praze, což je středisko volného času, se kterým jsme úzce spolupracovali. Měl jsem na starosti mladší žáky, starší žáky a dorostence. A dorostenci byli ti hlavní, proč jsem si dělal tento kurz na licenci skupiny C. To bylo minimum, co jsem musel mít, abych to mohl vůbec dělat.

8. Jakým způsobem je v současné době organizovaný trénink ve florbale?

Scházíme se dvakrát do týdne na tréninku, ale pokaždé s jinou skupinou. Hlavní problém je, že máme málo tělocvičen. Děcka jsou rozdělena do kategorií 1., 2. a 3. třída a potom 3. až 6. třída v jednom dnu. V dalším dnu máme opět 1. a 2. třídu – těch je hodně, a pak 6. až 9. třídu. V rámci to navazuje na věk a třídy.

9. Musí děti splňovat nějaké pohybové dovednosti, abyste je vzali do kroužku?

Z větší části je to volnočasová aktivita, takže jsme otevřeni pro všechny. Profesionálně se nezaměřujeme, snažíme se předat ty nejzákladnější věci a dovednosti, které se týkají florbalu. Snažíme se v dětech zvýšit fyzickou kondici, to bych řekl, že je největší problém. Děti se málo pohybují a jde to vidět na pohybu a na nasazení. Vymýšlejí se hry, které jsou hodně pohyblivé, které je nutí k tomu, aby se hýbaly.

10. Zařazujete tyto hry i do jiných sportů?

Samozřejmě. Začneme nějakou rozcvičkou, pak nějaká hra, následuje florbalová škola, dovednost a teprve na konci se hraje.

11. Trénink trvá jak dlouho?

Trénink máme po hodinách, ale ideální by byla hodina a půl. Tréninky jsou zahájeny vždy na začátku školního roku. Ti, co to chtějí hrát, zůstávají a přidávají se další. Děti máme dost. Potřeboval bych jednou tak velkou tělocvičnu, v kroužku mám někdy až 28 dětí.

12. Jak máte zajištěné materiální vybavení v kroužku? Musí mít každý svoji hokejku a brankář svoji výzbroj?

My to děláme tak, že každý musí mít svoji hokejku. Ze začátku, když přijde někdo nový, hokejku půjčíme. Máme možnost nakoupit hokejky za výhodnou cenu,

takže si děti můžou koupit hokejku za docela slušný peníz. Míčky pro trénink máme svoje. Vesměs to bývá tak, že si přinesou svoje a navzájem si je berou. Co se týká brankářské výstroje, tak tu máme také svoji. Ale občas se objeví někdo, kdo to dostane k Vánocům a má svoje. Z hygienických důvodů ale je lepší, když mají svoji.

13. Chodí vám do kroužků jen věřící děti?

Chodí k nám jak věřící, tak nevěřící děti. Je to smíšený. V některých kroužcích je většina a v některých menšina věřících. Záleží, jak se squadra sejde a v jakém je to věkovém rozdílu. Snažíme se jim předávat lidské hodnoty. Nedá se v takovém zápřahu moc dělat. Zaměřujeme se na kolektivní hru, respektovat jeden druhého, respektovat pravidla, slušně mluvit atd. Takové ty základy, které oni běžně použijí ve svém životě.

14. Jaký je váš největší sportovní úspěch mimo SHM ve florbale?

My moc nevycházíme ven. Ale ze začátku naše děcka vstupovala do profesionálního týmu tady pod Domem Um a vlastně hned prvním rokem, když dohrály soutěž, byly čtvrtí v republice. Takže bylo vidět, když se vytvoří dobrá parta a kvalitní zázemí pro tým, pak skutečně mají dobré výsledky.

15. Jak je to s ostatními sporty jako malá kopaná a stolní tenis?

Malou kopanou pouze jenom organizujeme. Popravdě nemám sílu se více angažovat ještě do jiného sportu kromě florbalu. Je lepší, když se trenér zapojí jak do organizace turnaje, tak do tréninku. Pokud jen má plnit pokyny organizátora, tak to moc dobré není. Aspoň to tak cítím. Takže jednoduše děláme turnaje v malé kopané. Co se týká stolního tenisu, tak nemáme prostory, kde to dělat. Před dvěma lety jsme přišli o prostory a teď máme k dispozici jen stoly. Problém je v tom, že do tělocvičny se dostaneme v sobotu nebo neděli a ještě za dost velký peníz.

16. Nemrzí tě, že florbal není na hrách PGS?

Určitě mě to mrzí, zkoušeli jsme jej už několikrát na PSG dostat. Problém je v tom, že salesiáni nejsou moc na „severu“ a jižní státy nemají moc potuchy, co to florbal je. Jedná se především o Itálii, Španělsko, Portugalsko, Maltu, tedy státy, které jsou v PGS zastoupeny. Florbal se u nich nehraje a to je problém. Florbal na „severu“ hraje Slovensko, my a Poláci. Ještě by se dalo počítat s Německem a

možná Rakouskem, ale to je optimálně o třídu možná dvě dolů. Nejlepší by bylo pozvat někoho, ale nevím, jestli by se to chytlo. Co se týká PGS, tak tam je to zatím hluchý. Možná až se prosadí na olympiádě, tak jej budeme hrát i v rámci PGS.

Děkuji za rozhovor.

Příloha č.2 – Propozice na turnaje

**3. bodovací turnaj SHM VE FLORBALE pro oblast Čechy
pro mladší i starší chlapce**

A. Všeobecná ustanovení

- Pořadatel:** SHM Klub Uhříněves – Kolovraty
- Datum konání:** v sobotu **21. ledna 2012** od 8.30 hodin
- Místo konání:** **Základní škola,
Vachkova 630 (u Obory)
Praha – Uhříněves**
- Doprava:** - vlakem z Prahy hl. nádraží směrem na Benešov (6. zastávka),
dále pěšky ulicí Picassova a ulicí Vachkova k ZŠ
- na konečnou stanici metra C - Háje a autobusem MHD na
stanici Picassova, dále pokračovat ulicí Vachkova k ZŠ
- na konečnou stanici metra A – Depo Hostivař a autobusem
MHD do stanice Picassova, dále pokračovat ulicí Vachkova k ZŠ
- Ředitel turnaje:** Stanislav Paseka
- Přihlášky:** vyplněné přihlášky (včetně data narození) zašlou kluby a
střediska nejpozději **do 15. ledna 2012** na adresu:
SHM
Přátelství 266
104 00 Praha 10 – Uhříněves
Tel.: 267 711 124
e-mail: magdapas@seznam.cz
- Účastnické poplatky:** startovné zašlou kluby a střediska nejpozději **do 15. ledna
2012 poštou** na adresu:
SHM
Přátelství 266
104 00 Praha 10 - Uhříněves
nebo

na účet: 3071613/0300

variabilní symbol: 98013240, konstatní symbol: 0558

Po dohodě je možné hradit startovné v hotovosti na místě.

Celková částka startovného se vypočítá podle tabulky na zadní straně přihlášky.

Stravné: v případě zájmu je možné zajistit účastníkům oběd

Losování: 21. ledna 2012 v 8³⁰ hodin v místě konání turnaje

Informační služba: tel.: 776 734 019

B. Technická a ostatní ustanovení:

Předpis: hraje se podle pravidel florbalu a podle tohoto rozpisu

Počet hráčů: nominováno: maximálně 10

hraje 4 + 1

Věk. kategorie: Starší chlapci: roč. narození: 1997 – 1999

Mladší chlapci: roč. narození 2000 - 2002

Hrací doba: 2 x 10 minut, přestávka 2 minuty (hrací doba může být upravena dle počtu přihlášených týmů)

Dresy: musí být opatřeny čísly

Obuv: botasky, tenisky, adidasky,... - obuv **bez černé podrážky!!!**

Hrací plochy: v tělocvičně je hrací plocha s umělým povrchem

System bodování:

1. místo 5 bodů

2. místo 4 body

3. místo 3 body

4. místo 2 body

5 .místo 1 bod

Získaný počet bodů ve dvou bodovacích turnajích bude, rozhodují pro nominaci na Přebor SHM

Časový pořad: 8³⁰ losování

8⁴⁵ slavnostní zahájení

9⁰⁰ zahájení soutěže

12⁰⁰ - 13⁰⁰ oběd (průběžně)

13⁰⁰ pokračování turnaje

15⁰⁰ - 16⁰⁰ předpokládaný konec turnaje s vyhlášením
výsledků, předáním cen a slavnostním zakončením

V Praze - Uhřetěvesi dne 2. ledna 2012

Standa Paseka

**Turnaj SHM v malé kopané
pro starší a mladší chlapce**

A. Všeobecná ustanovení

- Pořadatel:** SaSM DDM Brno – Líšeň a SHM
- Datum konání:** v sobotu **28. dubna 2012** od 8 hodin
- Místo konání:** **hřiště ve SaSM DDM Brno - Líšeň**
- Doprava:** Spoj Hl. vlakové nádraží -> Líšeň SaSM šalina č. 8 směr Konečná Mifkova vystoupit na zastávce Kotlanova od šaliny po schodech stále nahoru než dojdete k Salesku (cesta pěšky cca 5 minut.) cesta hromadnou dopravou cca 20 minut. Případně pro dopravu od grandhotelu, kde zastavují autobusy, cesta na hl. nádraží pěšky asi 5 minut již od autobusu vizuální kontakt s nádražím.
- Ředitel turnaje:** Michal Přívratský
- Přihlášky:** vyplněné přihlášky (včetně data narození) zašlou kluby a střediska nejpozději do **20. dubna 2012** na adresu:
Michal Přívratský
Palackého 91
Ostrava – Přívoz
702 00
Nebo : m.privratsky@centrum.cz

Na přihlášce je nutno uvést datum příjezdu a odjezdu

Účastnické poplatky: startovné zašlou kluby a střediska nejpozději do **25. dubna 2012** poštou na adresu:

SHM
Přátelství 266
104 00 Praha 10 - Uhřetěves
nebo na účet: 3071613/0300
variabilní symbol: 98053240, konstatní symbol: 0558
Po dohodě je možno platit na místě v hotovosti!!!

Celková částka startovného se vypočítá podle tabulky na zadní straně přihlášky.

Ubytování: v prostorách SaSM DDM Brno - Líšeň, nutno domluvit předem.
Nutno mít vlastní spací pytel a karimatku!!!

Stravné: jídlo na večeři 27. 4. s sebou, ostatní hrazeno z účast. poplatků

Losování: 28. dubna 2012 v 7³⁰ hodin v místě konání turnaje

Informační služba: 27. dubna 2012 od 18 hodin - tel.: 737 474 146 Michal Přívratský

B. Technická a ostatní ustanovení:

Předpis: hraje se podle pravidel malé kopané SHM a podle tohoto rozpisu

Počet hráčů: nominováno: maximálně 8
z nominovaných hráčů může být registrován v krajské a vyšší
fotbalové soutěži nejvýše 1 hráč
hraje 4 + 1

Věk. kategorie: kategorie A : ročník narození: 1995 – 1997
kategorie B : ročník narození: 1997 a mladší

Hrací doba: bude upřesněna podle počtu přihlášených týmů

Dresy: musí být opatřeny čísly

Obuv: sálová obuv, případně turfy

Hrací plochy: na hřišti je hrací plocha s povrchem umělá tráva

Hrací míč: bude se hrát s futsalovým míčem vel. 4

Časový pořad: 7³⁰ losování
8⁰⁰ slavnostní zahájení
11⁰⁰ - 12⁰⁰ oběd (průběžně)
13⁰⁰ pokračování turnaje
15⁰⁰ předpokládaný konec turnaje s vyhlášením výsledků,
předáním cen a slavnostním zakončením

V Ostravě dne 25. března 2012

Michal Přívratský
ředitel turnaje

Salesiánský klub mládeže Praha-Kobylisy

a

Salesiánské hnutí mládeže

pořádají 2. bodovací turnaj ve stolním tenise

Praha-Kobylisy

23.-25. března 2012

A. Všeobecná ustanovení:

- Pořadatel:** Salesiánský klub mládeže Praha–Kobylisy
Kobyliské náměstí 11, Praha 8, 182 00
- Datum konání:** 23.-25. března 2012
- Ředitel soutěže:** Anežka Kotrbová
- Vrchní rozhodčí:** Anežka Kotrbová
- Zdravotník:** Małgorzata Raszková
- Přihlášky:** zašlou vedoucí nejpozději do neděle 18. března 2012 emailem na adresu anezka.spit@centrum.cz a kopii na jeantrax@seznam.cz.
- Startovné:** Startovné hradí kluby na základě faktury vystavené od SHM až po turnaji. Platí se za ty, kteří na turnaji skutečně byli. V případě neúčasti přihlášeného hráče se platí storno poplatek ve výši 50,- Kč na osobu. Celková částka startovného se vypočítá automaticky v přihlášce.
- Stravování:** v místě konání turnaje
Bude zajištěna sobotní snídaně, sobotní oběd, sobotní večeře, nedělní snídaně a nedělní oběd (nutno objednat v přihlášce).
- Ubytování:** pro zájemce v místě konání turnaje, spací pytel a karimatky s sebou
- Doprava:** z Hlavního nádraží metrem do zastávky Kobylisy (u správného výstupu označení „Salesiánské středisko“), hned u výstupu z metra je Salesiánské divadlo, jít vpravo podél divadla, po levé ruce dveře k vrátnici

Losování: dne 23. března 2012 v 21:00 hod
Informace: Anežka Kotrbová, 736 683 523, anezka.spit@centrum.cz.

B. Technická ustanovení:

Předpis: hraje se podle pravidel stolního tenisu, salesiánského soutěžního řádu stolního tenisu a podle tohoto rozpisu

Míčky: DHS ***40 mm bílé

Stoly: zelené, počet 5, Butterfly

Soutěžní disciplíny:

Dvouhra dorostenců a dorostenek roč. 1986–1996

Dvouhra starších žáků a žákyň roč. 1997–1999

Dvouhra mladších žáků a žákyň roč. 2000 a ml.

Nebodovaná čtyřhra (bez věkového omezení)

System soutěží: určí se na místě (pravděpodobně 1. st. skupinový a 2. st. na dvě porážky – ruský systém)

Upozornění: hraje se ve sportovním oblečení (trenýrky, kraťasy, sukénka, sportovní tričko /ne bílé/, sportovní obuv)

C. Časový plán:

pátek 23. března 2012 do 22:30 příjezd a ubytování
od 21:00 losování

sobota 24. března 2012

7:30 – 8:15 snídaně

9:00 – 13:00 zahájení turnaje, 1. stupeň dvouher

13:00 – 13:30 oběd

13:30 – 18:00 pokračování turnaje, 2. stupeň dvouher

18:30 – 19:00 večeře

19:00 – 22:30 večerní program

neděle 25. března 2012

7:30 – 8:30 mše svatá

8:00 – 9:00 snídane

9:45 – 12:45 čtyřhry

13:15 – 13:30 vyhlášení výsledků

13:30 – 14:00 oběd a odjezd domů

